

משך חכמה

ב מ ד ר

אֲרֵה הפקודים כו' איש אחד לבית אבותיו היו. ולמעלה אחר ראש לבית משום. דכיון דהם היו מן המניין והנשיא היה אחד מן המניין. ופשוט: **וּסְבִיב** למשכן יחנו כו' וחנו בניי איש על מחנהו כו' והלויים יחנו סביב למשכן העדות כו'. הנה קייילי דבעל קרי מן המורה משתלח חוץ לפני מחנות מן וכל זכ לרבות בעל קרי כדאמר ר' יוחנן ריש פרק אלו דברים וא"כ איך היו הלויים עושין במחנה שלהן איך היו מותרין בתשמיש ואיך היו עם נשותיהן. ולריך לומר דהלויים השומרים משמרת הקדש היו סמוכים סביב למשכן העדות. ואהליהם ונשיהם וטפיהם היו חונים סביבות מחנם לפני מחנה ישראל. ולכן היה בין מחנה לוי למחנה ישראל רחוק מילי כדאיתא במדרש הביאו רש"י על מנגד סביב ובתוך אלפים אמה היו אהלי הלויים. ושם היו מותרין בתשמיש. ורק סביבות הארון היה לה דין מחנה לוי. לכן אמר וסביב למשכן יחנו. הנה הגברים לבד והלויים יחנו סביב למשכן העדות. זה עם נשותיהן כחניית מחנה ישראל. ולכן עדות כתיב. שעדותי שהשיבנה שורה בישראל. שזהירין ופרושין מעריות. וכמו שדרשו על קרא דשבטי יה עדות לישראל הביאו רש"י פ' פנחס על קרא משפחת החטאי. ולכן כתוב והחונים לפני המשכן קדמה כו' משה ואהרן ובניו דדריש משה על מחנה לוי בריש תמיד [ובכח"ד] דמשה לא נחבן אלא צו' ימי המלוואים לבד] מה משה בחד דוכחא ואהרן בחד דוכחא. ואמאי מפיק קרא דמחנה לוי בלשון משה להקרא השבט בשמו. ולפי' א"ש. דמה משה היה בלא אשה. כן היו כל החונים לפני המשכן בלא אשה. שעל זה היה דין מחנה לוי. דבעל קרי משתלח חוץ לשתי מחנות. ודוק. ועיין אבן עזרא פ' קרח על מסביב למשכן קרח כזה: **רַמְחָנָה** יאודה כו' ושמונים אלק ושת אלפים. פרט העשרות והאחדים בדגל יודה. שמרמו שיש כאן בדגלו שלשים ואחד פעמים ששת אלפים והוא כמנין שם אל:

וְנִסְע אהל מועד מחנה הלויים בתוך המחנות כאשר יחנו כן יסעו איש על ידו לדגליהם. הענין זכבוד לא שייך רק כשהם במקום מלך הכבוד. אז היה יאודה זכור לדגלים וראובן שני לו. וכן מחוקי

הנימוס. כשיש נכבד אז לריכין ליטב במשטר. וסדר ולכן צפרק יגזיקין הפליגו רז"ל בשמירת הסדר בקריאה לסמית החשוב קודם. ורמזו לזה מלאנו בפרק ג' שאכלו אין מכבדין אלא בפתח שיש בה מזוזה וכשי"כ בתי כנסיות ובי"מ לפי שכבוד אינו רק במקום מכובד ואין מכבדין בדרכים. לכן אמר כאן שסדר הדגלים הוא לסדר חנייתן אלא אהמ"ע. הסדר הזה יהיה בעת המוסעות ג"כ. שאינו דומה לשאר דרכים. שאין כבוד ואין סדר למעלה ולקדימה. משום שאהמ"ע נוסע בתוך המחנות. ומלך הכבוד שריו בחוכם. אי"כ לריכין להיות בסדר חנייתן על ידו. ולזה כוונת רז"ל במנחות ליה ונסע אהל מועד אעפ"י שנסע אהל מועד הוא ואינו נפסל לחה"פ ביולא היינו. שקדושת אהל מועד ומעלתו לא נסתלקה בנטיעתן. וכוננו לדרוש זה מעומק הכוונה. לא מן הלשון. ודוק:

וְעִרְיָן מטה מנשה. בכל מקום אמר והחונים עליו. וכאן אמר ועליו משום דכיון שבמספר בסוף הארבעים פ' פנחס היה מספר בני אפרים מעט ממספר הראשון ובמספר בני מנשה בפעם הראשון. ובני מנשה רבו עד כי היו שנים וחמשים אלק. ולכן בפי' פנחס הקדים מנין מנשה למנין אפרים. וזה שמרמו כאן ועליו. שגבר עליו אחיו במנין עד למעלה. משא"כ באיך. דכולהו לא הגבירו על ראשי דגליהם במנין השני. ודוק:

וְאֲרֵה תולדות אהרן כו' ואלה שמות בני אהרן וימת נדב כו' במדבר סיני ובנים לא היו להם. ההמשך יתכן כי טרם לזוי לקח הלויים תחת כל זכור בישראל והוא מסבת עשייתן את העגל. וכמו דאמר ר' יוחנן צירושלמי מגילה הלכה י"א מאיכין קשט הקושט שמהא עבודה בצבורות כו' כי לי כל זכור ביום כו' שבר ד' מטה רשעים אילו הצבורות שהקריבו לעגל תחלה והלויים זכו מן העגל. כמו שנאמר ומלאו את ידיכם היום ברכה כו' ולמען לא יעלה טיגל בלבב המתעקש לומר וכי יש משא פנים בדבר אהרן שעשה העגל וזה לכל הכבוד הזה. לפיכך הקדים מה שנטל אהרן את שלו ע"ד העגל אף שהיה אטום. ולשם שמים נחבון כידוע וזה שמספרי. שמתו בניו בלא בניי אשר זה העונש של עירי לא נכתב בכל מילא דקדש ואין זה רק שזה

משך

במדבר

חכמה

מאדם עד בהמה לי יהיו שצבור אדם לא נתקדש רק באופן אחד עט הצבור בבהמה וכמו שאין צבור בהמה קרב בבהמה קטנה דהיגדר וינדב קרב בבהמה קטנה הא צבור לא כן צבור אדם אינו קדוש בבהמה קטנה לכן שם נכנסו הלויים תחתיהם וחו אינו מעלה לצבור כלל. ובגמ' זבחים ק"ח מהו דתימא לצבי קידוש בצורות כמשיקרא כו' ודוק:

וידבר ד' אל משה במדבר סיני לאמר פקד וכו'. בויקרא כתוב בריש הספר: שדבר אליו מאהמ"ע ואח"כ כתוב בכל מקום וידבר ד' אליו וכאן כתוב שנית במדבר סיני. וטעמו דלרש"י דסבר דקדשו בצורות במדבר ופסקו וכל ל"ח שנה עד שנכנסו לארץ לא נתקדשו בצורים לכן כתב רק זה הפעם במדבר סיני ולא היו קדושים טרם הדיבור מעת יליאת מלרים דבג' מקומות קדשו בצורות כו' ולר' יוחנן ל"ל דהא קאמר דצבור בהמה טהורה ג"כ נפקעו ע"י בהמת טהורות דהלויים יעוין ריש בצורות וזה לא היה אח"כ רק אחריו זמן. ופשוט ודוק: **ויפקדו** אותם משה עפ"י ד' כאשר לוה. יתכן דכתיב במספר ישראל מן עשרים שנה ומעלה כל יולא לבא בישראל תפקדו אותם לצבאותם. דלא נמנו רק עשריות לא אחדים לכן בכל המספר לא נזכר אחדים והוא כי כל ראש מבני ישראל נתן מספר אנשיו והיו שרי עשרות ומכל מספר הקטן עשו מספר הכולל ופחות מעשרה לא היה ראש עליהם בלבד לכן כתיב לצבאותם שאין מחנה פחותה מעשרה. כמבואר ירושלמי פ"ק דעירובין. ובמספר הלויים מן חדש ומעלה שמשה נכנס על פתח האהל וב"ק יולאת ואומרת כך תינקות לא מנו ג"כ אחדים וכאשר לוה במספר ישראל משא"כ במנין הצבורים נזכרו אחדים. ודוק:

וגרשון משפחת וכו' פקודיהם במספר כל זכר כו' פקודיהם שבעת אלפים וחמש מאות. הא דכפל זו פקודיהם יתכן שהמספר היה שוה שמחלה מזה היה משפחת לבני ומחלה מזה היה משפחת שמעי והיה כל משפחה לשלשת אלפים וז' מאות וחמשים. ובקתה לא נאמר כלל פקודיהם לפי שאהרן לא היה בהמנין. ופשוט: **ונשיא** בית אב לגרשוני. לא כתב למשפחות הגרשוני כמו בקתה ומררי מפני שלא נשתיר במנין שני בפנחס לבני גרשון רק חדא משפחה כמו שפרש"י. ופשוט:

ובגרשון ובקתה הזכיר מקום חגייתם ואחר זה הנשיאים דבעת היה כל נשיא חונה אצל

היה להפרע חטאו של אביהם וזהו וימת נדב ואזיהוא בהקריבם כו' [היינו שמספר זמן המיתה ולא סבתה ולכן לא אמר על הקריבם כו'] במדבר סיני היינו שהסבה היה המקום של מדבר סיני שזכתה כלה בתוך חופתה וכמו שאמרו בעקב על קרא דבאהרן התאסף מאד ויכהו אלעזר ע"פ אהרן אביהם. ומדויק כי צפ' פנחס לא כתיב במדבר סיני אשר שם היו בערבות מואב וכאן שכל עניני הפרשה במדבר סיני מספרי שהיה "במדבר" סיני הלא נפלא הוא ולפמשי"כ מבואר היטב:

בני אהרן הצבור נדב. הנה יש פסיק. וכאילו אמר אהרן הצבור. ועיין בצעה"ט. או צבור לנבואה שנתנבא במלרים כמפורש ביהזקאל. וכמו שאמר לעלי הנגלה נגלתי לבית אביך. ומרמו על מה דאמריו שאהרן עלמו לא היה במנין וטעמא דכמו צבור של לויים לא הפקיע וכמו שאמרו די לו שיפקיע את עלמו כן אהרן היה צבור ולא הפקיע את הלויים דאין קדש חל על קדש. ודוק. וקדושתו היה כבר ממלרים כמוש"כ עכשיו אהרן כהן כו' לכן לא חל עליו פדיון קדושה:

והזר הקרב יומת. נחמיה ו' ואומרה האיש כמוני יברח ומי כמוני אשר יבוא אל ההיכל וחי. הנה אם נפרש דזר הנכנס אל ההיכל הוא צמיתה. זה לא שמענו ועיין משלי"מ סוף בילת המקדש. ולריך לפרש מי כמוני אשר יבוא אל ההיכל כדי שיחיה שיעלו אותו שיסתר שם מפני ההורגים. יעו"ש. וכן מוכרת. שזה כוון ומי כמוני אשר יבוא אל ההיכל והתעוליות יהיה וחי [שיחיה] לא אבוא:

ואני הגה לקחתי את הלויים מתוך בני תחת כל צבור פטר רחם מבני והיו לי הלויים. פירשו עפ"י מה דאמרו בספרי פ' בהעלותך סימן ל"ב כ"מ שנאמר לי קיים לדורות. והנה קי"ל דאין תמורה עושה תמורה וכן מע"ש נפדה ברחוק למקום ולקוח בכסף מעשר אינו נפדה. וכמו דמפרש בזבחים ריש איזוהי מקומן התם לא אלימא קדושתיה למהפס פדיוניה. וזה שאמר ואני לקחתי הלויים מתוך בני ישראל תחת כל צבור פ"ר שהתם נתפסין בקדושתן קחת הצבורים אי"כ חו לא יהיו חוזרין ונפדין והיו לי הלויים קיימין בקדושתן לדורות. ודוק:

כי לי כל צבור ביום הכותי כו' לי יהיו אני ד'. פירוש. באופן שאני אהיה השם אבל כיון שהקטירו לעגל וכחשו ואמרו כי אני אין ד' לכן אינם שלי. והנה הוי אמינא דבבהמה שאין שם כהונה נהג ולא לוייה סדריא דהעבודה תהא נהג בצבורות לכן אמר

משך

במדבר

חכמה

קבו 258

בהמותיו שלא הפקיעו את זכורי ישראל לא יפקע פ"ח ידיה. רש"י יעו"ש. והטעם שהלויים פקעו הזכורות הוא מפני שהזכורות הפסידו ע"י העגל. וכמו דאמר בירושלמי מגילה פ"ק הל' י"א שבר ד' מטה רשעים אלו הזכורות שהקריבו לעגל תחלה. והלויים הרויחו ע"י העגל מלאו ידיהם כו'. אי"ב אהרן שהיה נפגם במעשה העגל וזאהרן התאקף ד' לכן לא היה מפקיע בפדיונו את הזכורים. ודוק:

וְדִין ל' הלויים אני ד'. דע, דהא דאמר דפרק ג' העירי דתשמיש קדושה קדוש ותשמיש דתשמיש לא יא' להם לדעתו מדיון תורה דאשכחן דכהנים המה משמשי קדושה קדושה חית דהו' וקדושים יהיו ולא יחללו וכהנת שזנתה נפסלה מן המעשר. דקדישא גופא' אכן לויים המה נתונים לאהרן ובניו והיו משמשי משמשין. ולכן לית דהו' קדושה ולוייה. שזנתה אוכלת במעשר. דלא קדישא גופא' ולכן בעת משא מלאכת הקדש היו הקרשין נטענין על העגלות. ועבודת בני קה' אשר היה בכתף היה מכוסה בצנדים. כדי שהצנדים יהיו משמשי קדושה והלויים יהיו תשמיש דתשמיש. וכן הדין דחדא' היו כליון והשני כלי היו תשמיש דתשמיש. וכמו כאן שהצנדים היו כליון. ובכ"ז היו הלויים תשמיש דתשמיש. וכיו"צ אמרו בריכות סוף פ"ג גלימא אקמטרא ככלי בתוך כלי דמי' ולכן כתוב והיו לי הלויים אני ד'. לרמוז שמהשי"ת משמו יש שני הפסקות. והוא תשמיש דתשמיש. וזה לי' אני. וכן ולקחת הלויים לי' אני ד'. ואני הוא התשמיש והמלבוש. שאני הוא שם משם ע"צ. והוא כמו שם אדנות. שהוא כסא להשם המפורש. כמו שנאמר וד' בהיכל קדשו. היכל הוא שם ח"ד. ועיין רש"י ותוספות סוכה מ"ה בזה. וכן כתוב בעזרא ח' ואמר אליהם אתם קדש לד' והכלים קדש שקדו ושמרו כו'. הרי כדפרשנו. ודוק היטב.

וְבִזָּה נתבאר לנו דבר נכון. דבכהנים דאיכא דהו' קדושה. לכן במתנותיהן איכא קדושה. דאין נאכלין בטומאה. כמו תרומה. דקדש הוא. אבל לויים. דהיו תשמיש דתשמיש ליכא דהו' קדושה. לכן מתנותיהן נאכלין בטומאה. ואפילו לר' מאיר. דאמר מעשר ראשון אסור לזרים. מ"מ סביר. דנאכלין בטומאה. דכתיב ואכלתם אותו בכל מקום אפילו בקרב. כמו שפירשו תוספות ביבמות דף פ"ז ע"ב יעו"ש. ודוק.

וְרַפָּא יתבאר לנו עוד. דמה דפליגי ר' מאיר וחכמים במעשר ראשון. דקדושה לית ליה במעשר. דגלי רחמנא ואכלתם אותו בכל מקום אפילו בקרב. אבל בזרות פליגי. משום דזרות איכא בלויים. שכתבי

אלל משפחתו. שכן הנחום והמוסרי. אבל כשהזכיר נשיא. נשיא כו' אלעזר בן אהרן. שמה אלל כהנים במזרח. לכן בבני מזרי הנשיא הזכיר קודם לאחר. שכולן חנו לפניה. ודוק:

פָּקֵד כל זכר לבני ישראל כו'. אמר לבני ישראל ולא מבני ישראל. יתכן דק"ל לוייה שילדה מישראל בנה פטור מחמשת סלעים מ"ט. דכפטר רחם תלה רחמנא. ורחם דילה דלוי הוא. ונראה לי דהו' דוקא השתא. דנתקדשו הלויים וולדותיהן בין זכר. בין נקבה קדושים ופטורים. אבל במדבר. דעדיין לא נתקדשו בקדושה לויים. אם כן הנקבה שולדה עדיין לא היו הלויים קדושים. ואחרי זה לא נתקדשו רק הזכרים. ח"כ לוייה שילדה בנה חייב בפדיון הבן. ולכך אמר בכור זכר לבני ישראל ואע"ג שאמו לוייה או כהנת. ועיין בכורות דף ד' בזה ודוק היטב:

וְרַכַּחַת כו' תחת כו'. בתמורה אמרו האי' תחת לשגא דאחולי. ולשגא דאחפוס כו' ידו אקדש לשגא דאחולי. ולכן כשאמר פקד לי כל זכר אמר ולקחת את הלויים תחת [אע"ג שלגוף הענין אמר להלן]. דהו' כמו ידו אקדש. דבשעה שטוסק עם הזכרים אמר תחת הו' לשגא דאחולי. דמהם נפקע קדושה לגמרי. ודוק:

וְלִקְחַת את הלויים לי' אני ד'. הנה בכל מקום אני ד'. הוא הפסק מאמר שמיים. שאני ד' המלוא ואין לך רשות להרהר או שאני מבטית ואני ד'. אבל באמצע הדבור לא שמענו. ויעיין סנהדרין דף פ"ג אני ד' הפסיק הענין ובירושלמי בכורים. והנראה. דתמורת בכור אמרו דאינה חלה רק ברשות הבעלים שהקדושה באה ברשותו. לכן אמר שאיך יכול להמיר הזכורים הנחונים להשם. והלא כהן בכור שהבכור מתנה לו אינו יכול להמיר. על זה אמר. שאני ד'. והקדושה חלה ברשותי. שלגבי הזכורים הנני כמו הכהן והבעלים וכמו שפירש צ"י בהעלותך כי לי כל בכור כו' ציוס הכותי כו' הקדשתי אוסם לי. שהשם יתברך היה המקדיש. ותמורת בכור אינו קרב. רק ירעה ויאכל בתומו. לכן הלויים לא היו מקריבין רק נחונים לעבודה. ולכן אהרן ובניו לא היו מן המנין. שהמה היו המקריבים והיו קדש קדשים. ולכך לא היו תמורת הזכורים. ודוק. וכן אמרו עשה קרב כמקריב. וכמו שתמורת בכור אינו קרב אינו מקריב. ודוק:

קָה את הלויים כו'. בכורות דף ד' ואהרן שלא היה באותו המנין לא לפקע דתניא למה נקוד על אהרן כו' שלא היה באותו מנין. לא הוא ולא

משך

במדבר

חכמה

מאות וששים וחמשה. הרי י"ב מאות חלוקה שזה ומאה וששים וחמשה שלשה חלקים. כיצד של חמשה וחמשים וא"כ אינו לריך לחלק השקלים. אך באמת פירשו רז"ל ב"ב קמ"ג לאהרן ולבניו מחלה לאהרן ומחלה לבניו וא"כ ע"כ לריבים להחלק בסלע אחד. ולכן אמר עשרים גרה השקל.

וראה עומק דברי רז"ל שבתוי"כ פ' בחקתי עשרים גרה יהיה השקל למדך כמה הוא סלע. ובספרי פ' קרח פסקא ק"ח עשרים גרה הוא למה נאמר בו' שזה כסף מנין ת"ל עשרים גרה הוא. כיון ששם אינו לריך לחלק השקלים וחמשה לפה"ב הוא מספר שלם, ולמה כתב עשרים גרה הוא. וז"ל. ויתכן לומר, דרחמנא כתבה שם גבי פדיון הנפץ עשרים גרה הוא. להורות לנו מה ששנינו בפרק יש בכור דף ר"א ע"ב נתנו לעשרה כהנים בו' ילא. להורות לנו, דאינו לריך ליתן לבן אחד ואף לחלק למספר גרות ראוי לכל כהן וכהן. וזה נכון. ודוק.

ויקח משה את כסף בו' מאות בכור בני לקח את הכסף בו'. יתכן, דבא לרמוז כי מן השמים הורו, אשר הגורל הוא לא במקרה רק מהש"ת. כי היו בכורים כ"ב אלף ורע"ג, ובמקרה היו יולאים גם מהקטנים יותר מכן חדש, אשר היו לריבים לתת עליהם פדיון ה' שקלים, והיו חייבים האבות לתת הכסף לזה הורו מן השמים, כי היו יולאים רק הגדולים, אשר הם חייבים בעולם לתת ה' שקלים ומאת הבכורים בעולם לקח את הכסף. ודוק.

ויתן משה את כסף הפדים לאהרן ולבניו. במדרש לאהרן מחלה ולבניו מחלה כמושלוה לו הקב"ה. לפ"ז היה נותן לאהרן כסף פדוים בעד מאה וששה ושלשים ומחלה, א"כ מוכח מה דאמרו בבכורות פרק יש בכור נתנו לחמשה כהנים בבית אחת ילא ולא היו חלי חמש, רק אם לא איכא גביה חיובא על חמשה סלעים, דאין נכסים כשעור חמשה ודוק, ולכן כתוב הפדים חסר וא"י, דשל בכור אחד נתחלק לאהרן ובניו: **כל** בא לבא לעשות מלאכה באהמ"ע, הנה בבני קהת כתיב מלאכה, ובבני גרשון ומררי לא כתיב מלאכה משום, שהיו נושאים ע"ג בהמות העגלות והבקריות, ולא היה כאן רק מחמר בעת המסע, דאינה מלאכה, דגבי שבת לא חייב בה רק מלקות, יעוין שבת קמ"ד בזה. אבל בני קהת היו נושאים בכתף, דהיו הולכים מלאכה חשובה וגמורה. ודוק.

ורחם התמיד עליו יהיה, אם נאמר על השולחן בעלמו (יעוין רמב"ן), א"כ בזיכר הקטרת היו על הכנף תכלת, והיה חולץ הכנף תכלת בין הלחם

שכתיב והזר הקרב יומת, לכן גם במחנותיהם אשר הוא חלק עבודתם באהמ"ע, אע"ג דקדושה לית ביה זרות איכא גביה, והזר הקרב יומת, לכן זר אסור במעשר ראשון, וחכמים דפליגי סברי דזרות ג"כ ליכא בו, ואי משום דכתיב והזר הקרב יומת, אין זה משום זרות, דהא אפילו משורר ששעור במיתה, אע"ג דאינהו תרווייהו לויים, א"כ אין זה משום זרות, רק הוא שייך לסדר העבודה, אבל אין זה מלך זרות במין האדם, שבאדם אין הבדל, ולפ"ז יסבור ר' מאיר דמשורר ששעור אינו במיתה רק באזהרה, והזר הקרב יומת אין זה רק בור מוחלט, וא"כ זר גמור, הוא ישראל, ששימש בעבודת הלויים הוא במיתה, ומשורר ששעור אינו רק באזהרה, וא"כ איכא זרות, לכן מעשר ראשון, שהוא חלק עבודתו אינו רק ללויים ולזרים אסור, והנה ידוע, דעל שם התואר יתכן ה"א, כמו החכם, הלבן, האדום, אבל על שם העלם לא יבוא ה"א, כמו הראובן, לצד שם המין, ומטעם זה כתוב האדם, השמש, שמינו הוא פרטיותו, לכן בריש כריתות מדרה הא דכתיב בתרומה זר לא יאכל בו, וכתיב בשמן המשחה אשר יתן ממנו על זר, דבזר שלא מעיקרו פליגי אם מקרי זר, יעו"ש דף ז', אבל כאן דכתיב והזר הקרב יומת, הזר בה"א, הוא שם התואר זר דאורו עבודה, אע"ג, דהמשורר כשיפסל בקול יחזור לעבודת השוערים, כמו שפסק רבינו משה בהלכות כלי המקדש, ובכה"ל גוגא גבי תרומה היכי דהיא ראויה עוד לשבז לאכול תרומה, כמו בת כהן, שניתה לישראל לאו זרה היא, דשם כתיב בלא ה"א, וזה שם העלם ולא שם התואר, והמופת על אמתת נוסא הדברי דבכהנים איכא קדושה לא בלויים, דבכהנים כתיב ד' אלקיהם, וכן בצי"ג, אבל בשבט לוי אינו מוחם אלקים עליהם לצד בכל התורה רק ד', אך צ"פ שופטים כתוב ושרת בשם ד' אלקיו, ושם בכהן מדברי יעוין בכל התורה ותשכח, וזה ענין נכון. ודוק.

ורקחת חמשת בו' בשקל הקדש תקח עשרים גרה השקל. הנה בכל מקום דלריך לחלק השקל כתב כמה גרה השקל, בבי תשא מחלית השקל כתב עשרים גרה השקל, להורות, שעשרה גרה הוא חלי שקל וככה יתנו, בפרשת ערכין דכתיב שקלים שלמים לא פירש כמה השקל, רק במקדש שדה אחוזה אחרי שכתב דין פדיון בגירעון, שמיני חמשים שקל כסף למיט שנים, ולריך לחלק סלע אחד, לכן כתב שם עשרים גרה יהיה השקל, וכאן אם היו אמרינו, שאהרן ושני בניו חלקו הכסף לשלשה חלקים שוים, הרי השקל אינו מתחלק, כי שלשה עשר

משך

במדבר

חכמה הבח 255

עמים נאספו שמתווספים גרים צבואם לאי ורואין בכבוד ישראל. שהן עובדין לאל אחד כו' וזה כעפרי אבל מעת שהוליד יעקב שבטים וראה כי בזה יתפרסם האלילות ולא ישבח מפי זרעו היה ירא להיפוך פן יתערב זרעו בעמים ויתבולל בהם. כמוש"ב ברים וישלח ע"פ דויתן' את פני העיר, לכן בקש הילני נא מיד אחי שלא יתבולל בעשו, רק שיעקב יהיה לגוי מלזין ונפרד ממנו כו', לכן אמר ואתה אחרת ושמותי את זרעך כחול הים, אף שיהיה בהם כחות נפרדים, ומהם אשר רק שם ישראל נקרא עליהם, בכ"ז לא יתדפו אותם האומות, שהיו כחול אשר הוא ברים בעד גלי הים, כן המון עמים כהמון ימים יהמיון וישראל כחול נגד גליהם, שהגרושים שבישראל מתקבלים להכלל נגד רגון ההתבוללות, אולם כ"ז במזין כל הכלל כשהוא מונח אלל הים, שזה ידעינין מונשאו איש כפר נפשו שמנה משה בן דוד כלל ישראל, אבל למות חלקי שרדך לענין פרטי, כמו פייסות וכמו מנין דשאו, שהיה לסבה היינו לילך להבות פלשתים, או עמלק זה ידענא דאסור מקרא דהושע, שאמר אשר לא ימד ולא יספרי, שזה לא ימד שהוא לעול חלק וחלק למדוד וג"כ אסור לספור, לכן אמר הושע לא עמי המה כו' והיה מספר בכ"ז כחול הים, שהם נפרדים אבל נגד גלי הים לבלי להתבולל כולן שוין ויסבלו גירוש וסלל, ויהיו לבז, ובכ"ז יהיו כחול, שהוא חומה נגד גלי הים השוטף, המה האומות, לכן בשביל זה והיה במקום אשר לא עמי יאמר להם בני אל חי, ודו"ק היטב:

נשא

יאת כל אשר יעשה להם ועבדו. פירוש כל אשר יעשה למשכן ולמזבח כו', רמב"ן, ולפי' נראה שהכלים שנעשו למשכן ולמזבח לא נעשה להדיוט ונעשו לשמה, כמו גוף הקדושה, דהומנה מלפא היא, וכמו עור הרגועות לשיטת רז"ה, ולזה אמר בירושלמי יומא פ"ג הל' ו', דנעשה להדיוט לא ישחמש בו גבוה, אבל במשא בני מררי היו כמו תשמישי קדושה, והזמנה לאו מלתא, ולכן לא נאמר רק לכל כליהם, ויעיין הלכות בית הבחירה, שאבנים של הר הבית צעי שלא יהיו נחבין להדיוט, אולי דבבית עולמים שאני שאם מוסיפין אין מוסיפין רק עד סוף הרי, כמוש"ב בחבורו, ודו"ק: **ויפקוד** כו' וגשיא העדה, לא כתב כאשר בפ' במדבר ולהלן גשיא ישראל, דמרמו דקרבנס לבני קהת, המה קרתי, גרס להם שהיו מעדתו אשר נאמר עליהם גשיא עדה, יעוין רש"י בפ' קרת:

ב"ד

לחם וזין הצויכין, וזה כמו דאמרו ונתנו על המערכת לבונה כו' על בסמוך לא על ממש ויעוין פרק שתי לחם ל"ז ע"א, ויעוין שם ל"ז בתום ד"ה והא איבא צויכין דמוכח, דשולמן מקדש לבויכין, ובאיבא בנד תכלה איך היה מקדש הצויכין, ובכ"ז ל"ב:

ופקודת אלעזר כו' ומנחת התמיד, לריך להבין מה קדושה היה בסלת של מנחה ולמה היה לריך לישא אותה, לכן פרש"י, שמנחת התמיד להקריב, ובירושלמי פרק המלניע הל"ג, ומנחת התמיד של יום תלויה בזרועו, לכן אפשר כי היה מנחה של חביתין, שעליה אמר הכתוב בפ' לו מנחה תמיד, וזה שהקריב חליה בשחרית, ואם היה נוסע באמלע היום הלא היה לריך לישא חלי השני, שכבר נתקדשה בכלי עם החלי הראשון בבקר, ודוק, אך במנחות דף ל"ה (וכן הביא רש"י בהמלניע בשם הירושלמי) אמר דבסולק היו קדשי קדשים נפסלין ביולא א"כ נפסלה ביולא ואיך הקריבה בין הערבים, ואפשר מטעם זה פסיקא ליה להגמ' שם, דלא היה המשכן נוסע באמלע היום, רק או בתחלת היום או תחלת הלילה, עיין תוס' שם ד"ה ש"מ יש סילוק מסעות כלילה, משום דא"כ היה נפסלה המנחת החביתין החליה השניה, ועיין ירושלמי סוף פרק טרף בקלפי פליגי בזה אם נפסלו ביולא, ועיין פ"ק דמנחות ח' דפליגי אם חביתין קדוש לחלזין ובירושלמי שקלים פ"ז אם מקדשה ואח"כ חולה כו', יעו"ש ודוק בכ"ז, ובילקוט וחביתין כו', הרי דמפרש, דעל חביתין קאי: **אז** תכרייתו את שבת משפחות הקהת, רמז במלת שבת, שמשפחת הקהת שקול כשבת, וגמירי דלא כלה שבתא (ב"ב קט"ז), וזה הוא שנאמר לו והקמותי בריתי את זרעך אחריך כו', וכמו שאמרו בפלגש בגבעה ולא יכרת שבת מישראל, ולכן מרמו כי שקול כמו שבת, ועיין מדרש:

בהפטרדו, והיה מספר בכ"ז כחול אשר על שפת הים אשר לא ימד כו', ביומא אר"א כל המונה את ישראל עובר בלאו כו' שגא' כו', ובסוף ברכות אמר הריני מכשילך בדבר שתינוקות שצ"ר כו' שגא' ונתנו כופר נפשו כו', ועוד אמאי לא חביא מריש וישלח כחול הים אשר לא יספר מרוב, ויעוין חא"ג, ונראה, דישראל כשהן דבוקים זל"ז נמשלים לעפרי, ועפר אם מונח ע"ג קרקע מצטל בטיל, וכמו שאמרו מוכנים אדם קופה עפר והוא שיחד קרן זוית, אבל חול הוא מחלקים קטנים נפרדים, ואברהם בן יעקב טרם הוליד שבטים היו רואים שיחפשו שיטתם באלדות ויתפרסם, לכן הבטיח לאברהם בן יעקב ביולא והיה זרעך כעפר הארץ וכמו שאמרו נדיבי

משך

נשא

חכמה

פקוד ומזוה דבר שלטון, וכאן מזד המזוה לשלוח מזורע חוץ למחנה ישראל. זה אינו קשה ואינו לריק פקודה ואזהרה, רק מזד המזורעים לשלוח חוץ לענן ולריב עממם, אבל המזורעים קבלו זה בשמחה להסכפר מעונם מזבח כפרה (ברכות ה' רש"י) איב לא היה כמקיים ואזהרה, רק כאלו דבר ד' גיב עשו וכמו דלמך בספרי, שאף הטמאים לא עכבו ולא היו המשלחים לריבים לריב עממם, והיה נקל לקיים את זה, ודוק:

וישלחו אותם כו' כאשר דבר כו' משה כו' משה כו' עשו כו'. נראה, דמכל זכ דרשו בעיקר, ואיב ביום שהקריבו קרבנותיהם והיו לריבים לבוא ולהראות היו פורשים מנשותיהן, ומשה היה תמיד במחנה שכינה, שהדיבור היה מזוי אללו היה תמיד פרוש מאשה, וזה כאשר דבר ד' אל משה והיכן דבר פה עמוד עמדי כו', שדרשו ז"ל (שבת פ"ז) שזוהו לפרוש מהאשה, כן עשו בניי שבשעה שהיו באים לעזרה פרוש מנשותיהן, ודוק. ולכן כתוב כאשר דבר ולא כאשר זוה כמו בכל מקום, משום דמשה עשה מדעתו, והשם הסכים על ידו:

ואשמה הנפש היתה כו', שהעליק גדישו של חזירו ביוהכ"פ כו', בספרי, פירוש דמיוז כרת דעליוזא הרי יוהכ"פ מכפרי, והחיוז הוא דבר שבין אדם למקום, אבל מדליק גדישו ביוהכ"פ, דהוי כרת דיומא ואינו מכפר ואשמה הנפש היתה, בכ"ז מייב להשיב הקרן והחומש, ויעוין ירושלמי פרק אלו נעדרות ודוק. **האשם** המושב לד' לכהן כו', ושמו תאמר שאם לריך אחת ליתן לכהנים עבור גזל הגר, למשל סלע, חתן עבורו תרומה בסלע לכהנים האלו ותחשוב עבור הגזל, שבידך ליתן לאחר, לכן אומר וכל תרומה לכל קדשי בניי, אשר יקריבו לכהן לו יהיה, בלבד השבת הגזל, שלא תוכל לנכות לו, ואיש את קדשו לו יהיו פירוש, שזה יענין אחר שטוה"ג לבעלים ולא תחשוב זו בזו, ומהיכן תהיה לך הטוה"ג איש אשר יתן [כחומאים וכיו"ב הרבה] כו' לו יהיה, פירוש, דכהן בעצמו אסור ליתן טוה"ג לבעלים, רק למשל אבי אמו ישראל טוה"ג שיתן לנכדו כהן, ועיין בכורות דף כ"ז ע"א ודוק. ולכהן פירוש בשביל כהן שטותן ישראל עבור הכהן לבעלים:

מנחת קנאות הוא, על קרבנה קאי, דקרבן לשון זכר, ולהלן אמר היא, דעל מנחה קאי, ולכן דריש ריש מנחות מהיה, דשלא לשמה פסולה, ופשוט: **והקריב** אותה הכהן, אינה באה בחוץ הרגלי מדרש, ולכאורה פירוש, שאין משקין

ביד משה, הוא על ההלכות שנמסרו למשה בעניני עבודת הלוים הרבה מאד, כריתות יד זו הלכה, ואמרו בפ"ב דמגינה אין ממנין מתורגמן על פחות מחמשים ב"א, לכן בגרשון, שנשאלו שלשים שלא היה להם מתורגמן, לכן לא כתוב ביד משה, לרמוז זה הדין, ודוק:

רעבודת עבודה ועבודת משה, משה הוא עבודת בני קהת, ובמקום שדרך לישא הקרשים שנשאו בכסף, ועבודת עבודה הוא כמו דלמך (שבת ל"ח) דהוי קאי בן לוי, דכי משתלפו קרשים נקוט להו, יעו"ש ברש"י, שהמשיכה בעגלה עבדו הבקר והמה עבדו עבודתם, דלא לדחקו קרשים ודלא לידרו, ודלא למשתלפו קרשים, ופשוט:

ופקודיו אשר זוה ד' את משה, אולי יכוון להא דלמך בערוכין, דשירה מן התורה, וכפי הנראה דהוי תורה שבט"פ, ויליף שם מקראי, ומד יליף ממשה ידבר והא' יענוו בקול, ולזה אמר, כי לשיר כפסלון בקול, ומי שקולו עבה פסול לדוכן, לזה אמר, כי היה עוד מספר, אשר פקד על דבר אשר זוה ד' את משה, זו השיר, שנאמרה בט"פ, ודוק, ויעוין במדרש ע"ז:

וכל זכ, בגמ' שבט"פ משתלח חוץ לשני מחנות, אבל טבויי אינו משתלח, שאפילו עשה אין צו רק מדבריהם, שנאמר ויעמוד יהושפט לפני חצר החדשה שחדשו בה דברים כו', טבויי אל יכנס למחנה לויה, בזה מצואר בירמיה ל"ו בחדש התשיעי קראו לזם כו' בחצר העליון פחת שער בית ד' החדש, דליוז לזם היה בכסלו רק על הגשמים, ובפ"ק דתענית הגיע ר"ח כסליו ולא ירדו גשמים כו' תעניות כו' ומותרין בשמיים המטה, איב היו בט"ק טבולי יום והיו אסורים לנכנס במחנה לויה ועשו בית חדש שלא נתקדש במחנה לויה, והיו עומדין שם כל העם גם בט"ק טבויי, וזה בית החדש, וכן יהושפט הוא חדש הגזרה, לכן לנכנס טבויי עשה חצר חדשה, שלא נתקדשה בקדושת מחנה לויה, ולכן הוי חצר החדשה ממש, שכנה חצר חדשה משום, שאז חדש הגזירה דטבול יום אל יכנס במחנה לויה, ודוק:

ויעשו כו' וישלחו אותם כו' כאשר דבר ד' אל משה כן עשו בניי, הנה בכל התורה כולה נמא ובאברהם, ובפסח ראשון ושני, ובעשיית המשכן, ובלוים, ובקרבנות כתיב כאשר זוה ד' את משה כן עשו, וכאן פתח לו את בניי ומסיים כאשר דבר כו', ופלא הוא, ונראה משום דלו דריש בספרי זירוי, ובדבר שיש בו חסרון כים ואינו אלא לשון ואזהרה, והוא בגזרת

אלה גורמים שמהם חסרת, וזוה חסרה מעון. ולכן כתב ונקטה האשה ומרעה זרע, שחטקה מעון. וזה שאמר קרא אם לא שכב איש אותך כו', אף שחטקה זוה שחטקה חסרתה עלמך והולאת עליך שר וגרמת להחמק שם שמים בכ"ו הנקי ממי המרים המאחרים כו' משתייחסו אז חטקה מן החטא ששתייחס ינקו אותך ויכופר עונך לפני אבינו שבשמים ודו"ק: **הנקי**. כמו ומוט בהר. ראב"ע. כי בלשון לזון שחטקה לא שייך. ואולם שמה דרשו חתן עלמך ללרבי מיתה. וזוה יבואר הספרי ר"י אומר בחטלה מודיעה כחן של מים המרים כו' בתי כו' לחם יבש כו' אף אם טהורה את שתי ואל תמנעי ואם טמאה את הנקי ממי המרים המאחרים האלה. שפרש אם לא שכב איש אותך שתי ואל תמנעי אבל אם נטמאת, הן תודה שנטמאת וטמאת והנקי עלמך ממי המרים כו' האלה. שלא תשמה אותם. וכמו פלוני יא נקי וכו'. ודו"ק. וכמו נקי עלמך כו' כתובות פ"א. וכן נקי עלמך בהודאתך.

ובזה מבוחר דברי הגמ' קדושין, דפריך דלא כפל תנאו ואמר ר' תנאים הנקי כתב בלשון לזון טובח לנקבה, ואף שייך זה על דבר הפועל מאליו ועל כרחין דבמו הספרי. דאם טמאה את סופך לחנק ממי המרים האלה. לכן חנקי עלמך מהמים שלא לשחותן. וז"ב:

כבר נתבאר בלור שמח פרק. י"ח מהלכות איסורי. דכל זמן שלא שחתה הוי רגלים לדבר. דמדגמרה עס מי שהבעל קינא לה דונתה. אבל כי שחתה. אף דיכול להיות דהזכות תולה או דבר אחרי. בכ"ו מותרת לבעלה. דהרגלים בטל. דמדגמרה ולא מרתתה בטל הרגלי. ומו מוקי לה אחזקה כשרות ומותרת לבעלה. יעו"ש דברי נועם. לכן כתבה תורה בהשביע אותה הכהן אם לא שכב איש אותך כו' ואת כי שטיית תחת אישך כו'. כתוב כי. אשר בכל מקום הוא כאשר ולא כתב אם. דרגלים לדבר דונתה עמו. רק שלא זנתה הוא ענין מקריי. לכן כתב אם לא שכב איש כו'. אבל אחר השתיה ששתתה כתוב והיתה אם נטמאה. ואם לא נטמאה. שהספק שקול ומוקי לה אחזקה כשרות. ודו"ק:

בתוך עמד. בספרי ועמד שלום [שאינ נענשין עליו]. בתוך עמד ולא בזמן הזה. פירוש. משרבו המנאפים אף נשי הכשרים אינ נבדקין. כיון שעמה פ' רואים. וכן תמלא מפורש בירושלמי סוטה פ"ט הל' ט'. על משנה. דמשרבו המנאפין. פסקו המים המאחרין לאלה בקרב עמה בזמן ששמה שלם

סוטה ברגל. כמו שאין רואים הנעשים ברגל. אולם בירושלמי מועיק פ"א ה"ב והביאו רבינו משה בהלכות י"ט פ"ז משקין את הסוטות [וכן משמע בתמורה י"ד ולמחנותיכם מנחת סוטה. עיי"ש]. ולריך לומר דסלקא אדעתין לריך להשקותה עד הרגל. וכמו שאמרו בזמן ממלא בסנהדרין דף פ"ט. שכדי שכל העם ישמעו ויראו משהין אותו עד הרגל. וכן שנים חייבות לראותה. שנאמר וטסרו כל הנשים ולא תעשה כמזימתכם כו' (סוטה ח'). ונשים חייבות בשמחה ובאות ברגל לירושלים. לכן אמר והקריב אותה לבדה. כשהיא לבדה ואינו לריך להשקות אותה ולהשקותה ברגל במעמד רבים. רק כשצאה בעלמה לפני ד'. וזוה א"ש מה דלר"י בסוטה דף ח' לא מן העטם הזה אלא שנאמר אותה לבדה. שלדידה לא נוכל לפרש. שאף כשהיא לבדה משקין אותה וא"ל להשקותה עד הרגל. שהרי ר"י לטעמיה התם דפליג ואמר. שאין ממתינין אותו עד הרגל. יענין בסנהדרין שם. ואין לריך קרא להודיע. שאינו משהה על הספק אותה עד רגל. ועל כרחך דקרא אמר. דרק אותה לבדה ולא חסרתה עמה. ודוק היטב:

ירושלמי סוטה פ"ב הל' ב'. ולמה מים ועפר וכחב מים ממקום שצאת עפר למקום שהיא הולכת כתב לפני מי שהיא עתידה וכו'. בזה הסתכל בשלשה דברים וכו' דע מאין באת. הענין. דאדם מועד לעולם ומזיק שלא בזונה חייב. ופסק רמב"ם. דדוקא ברשות הניזק. אבל ברה"ר ורה"מ פטור. שאינו לריך לזרה. וע"ז אמר שאין העולם רשות. כי מאין באת ולאן אתה הולך. מהעדר אל האפס. ודע כי לפני מי אתה עתיד ליתן דין וחשבון לפני ממה"מ הקב"ה. שהוא הבעלים ורשות שלו היא ואתה חייב אף אם שלא בזונה. הלא תסמר שערות ראשך. ואי אתה בא כלל. אף שלא בזונה. לידי עברה. כמו הרבה יין עושה. הרבה ילדות עושה. ודו"ק:

אם לא שכב איש אותך כו' הנקי ממי המרים המאחרים האלה. יתכן ע"י מה דתנן בתוספתא דמסכת סוטה רש"י אומר משום ר"מ ראויה היתה ליסורין קשין מאילו לפי שהכניסה עמה לספק הזה אלא שהיוול גרם לה להיות נקי לכך נאמר ונקטה האשה. פירוש. שאף אם טהורה היא ראויה ליסורין על מה שנסתרה עס האיש והכניסה עמה לספק הזה [וכמו דבאמת סבר בן עזאי כן בספרי על קרא דוהאשה תשא את עונה אפילו טהורה. יעו"ש. ובפ"ג מירושלמי הלכה ה' יעו"ש בשם רשב"א. וז"ע]. רק שמה שהיא מתבזה ומתנבלת וסוטה מים המרים המאחרים כל

משך

נשא

חכמה

ובספרי במוות אינו מטמא אבל מטמא הוא בנגעם וויבתם. ומשום לא כתיב בכ"ג במוות אף דיליך מגז"ש. משום דלא רזה להראות לו היתרי דאס יתטמא. הלא אסור לאכול בקדשים ותרומה ולכנס למקדש. ואולי כה"ג. דכל השנה כוליה לדידיה כרגל דמי (פרק ואלו מגלחין י"ד) אסור כישראל כרגל. דיליך מוכנבלתם לא תגעו (פ"ק דר"ה ט"ז). לכן לא כתב רחמנא גביה בהדיא במוות ורק לילך מגז"ש. ודוק: **בר** ימי נזרו קדוש הוא לר'. פירוש אל תדמה שרק בפעולותיו יתקדש. אבל בעלמותו אינו קדוש. לכן אמר כל ימי נזרו קדוש הוא לר' כי הוא נעשה קדוש בעלמותו ונשגב במעלתו. כיון שהוא נפרד מן התאוות ונבדל מן המותרות ונזהר מכל אלה. הוא נעשה אך בחומריותו ונעלה בעלמותו. לכן אמר ובי ימות מת עליו בפתע. שלא היה לריך להזהר מזה. כי הוא אטום והביא בו ועשה בו' וכפר עליו מאשר חטא על הנפש. פירוש. כיון שהוא איש קדוש ורום המעלה לריך להביא כפרה טל שאירע שמת איש באהלו. וכמו דאמרו במכות בזה שיושב הרומח עד מות כה"ג דהוי להו למבטי רחמים על דורן ולא בקשו והניזור מעלתו כמעלת הכה"ג. שלשניהן נזר אלקיו על ראשו. וזה אשר חטא על הנפש שמת. וכמו שהוא דאכליה ארי ברחוק תלתא פרסי מיניה דריב"ל ולא אישחתי אליהו בהדיה. ולכן אף אם אירע לו מת מזה מביא קרבן. כמפורש ר"ש נזיר. ועיין ירושלמי שם. ודוק:

וגרר ראשו ביום טהרתו ביום השביעי יגלח. נראה דלפי מה שכתבאר באור שמח הלכות נזירות. דהלכה היא בנזיר טמא. שאם גלחוהו לסטים תוך שבעה ימים סותר תגלחתו שבעה ימים. הוא. שאחר זה כשיעצרו שבעה ימים יגלח תגלחת טומאה ויביא קרבנות טומאה. זה נרמז בכתוב וגלח ראשו ביום טהרתו ואם נתגלח קודם ביום השביעי לגדול שער יגלחנו. שיהא שער מה לגלח. וזה בכדי שבעת ימים דסותר שבעה יעו"ש. וזה מאמר כולל בפ"ע שביום השביעי לשער יגלחנו:

וריימים הראשונים יפלו כי טמא נזיר. שלא תאמר. כי הוא קנס על אשר טמא את עצמו. שספור הימים הראשונים. וכמו שמאלנו לחכמים שקנסוהו בזה. יענין סוף פ"ב דנדרים עד שיהנוג נזירותו כימים בו'. לזה אמר כי טמא שנזיר הוא טמא בשם דבר לא טמא מענין פיטלי. שאף אם באונס מת המת עליו. ג"כ ימים הראשונים יפלו. אף שלא פעל מאומה בענין הטומאה. ודוק:

ביום

שלם לא בזמן שעמה פרולים. ודוק: **והניף** וכו' והקריבה. מזה יליך בירושלמי פ"ג דסוטה. דתוספה קודם להגשה. ומפלפל לענין עומי. ובבלי מנחות לא מפרש מידי. וזה משום. דתוספה עיקר מליחה במזרח. והגשה במערב המזבח ואין מעבירין על המזבח. וכמו דמפרש על מציאין מן הקרוב. יעו"ש. אי"כ הגפה קודם. תיכף בצואו לעזרה. ופשוט: **והיתרה** האשה לאלה בקרב עמה. יתכן. כי זה מפעולות השגחה הפרטיות. אשר דבוקה בעם ד' בני ישראל עמו. אשר התנוססה עליהם לפאר את עמו ולהבדיל אותם לעם סגולתו. ולטהר אותם מחלאת אי לניעות. והיה זה הענין על לך הפלא והמופת. אשר גבהו דרכיו מארצות הטבע. כמו שהעיר רמב"ן בפירושו. והנה אמרו רז"ל כשם שהמים בודקין האשה כן בודקין את הבעל. לכן אמר. כי מקנין ומשקין ומשקין אותה ע"י גוי בן נכר. אמנם נראה. כי אותו לא בודקו המים. כי לא רצתה ההשגחה להיות הנהגתה עפ"י המופות באומה נכריה ובני נכר. אשר לא מזרע ישראל המה. ולכן אמר לאלה בקרב עמה ולא בעם אחרי. שבעם אחר הן המים בודקין את הבעל. ולכן בהם לא תתפרסם התקלה מהאשה הזו. ולא תהיה לאלה בקרב עם אחר. ודוק:

בר ימי הזירו לר'. הנה נזרו הוא מלת קנין. כמו שזרז וחמור. אולם הזירו הוא מפעיל. שמוזר את עצמו. והתבונן. שלענין תגלחת ולענין שתיית יין אמר כל ימי נזרו. ולענין טומאה למתים יאמר כל ימי הזירו בו'. והכוונה שיש ענין נזירות שמשון. שהוא ע"י מלאך. ואחרי זה אם קבל נזירות שמשון. הוא כנודר לקבל נזירות על דעת המלאך. ומקבל אופן נזירות שהוא עפ"י דעת המלאך. וכמו שהאריך המוהרי"ט בשי"ת. ולכן נזיר שמשון אסור בשתיית יין ובתגלחת ומותר לטמא למתים. לכן אמר הזירו. שהוא מזיר את עצמו פרט לנזירות שמשון. שהוא ע"י המלאך מותר לטמא למתים. ועיין רש"י מכות דף כ"ב ודוק:

ראביו בו' לא יטמא להם במוות בו'. הנה בכה"ג ג"כ רק במוות לא בנגעם בו'. ונראה. דקמ"ל דאף. דטומאת קרובים מלוה. ואם מת האב וגדר אח"ז בנזיר. הרי המלוה קדמה וסלקא דעתין. דהוי כמזות פסח. דאם לאחר מות אז אינו מטמא לקרובים. כמבואר בזבחים ק'. לכן קמ"ל דלא יטמא. וזה כאילו אמר כל ימי הזירו לר' בו' במוות לא יטמא. שאף אם הזיר עצמו שבעה שמתו ג"כ לא יטמא. ודוק:

משך

נשא

חכמה

כר

250

במקדש ליכא עולה נקבה, לכן אחד לעולה, שאף בלא כבשה מוכרת להיות אחד זכר:

ענין החטאת בניזיר הוא לפי שבטל ממנו כמה מלות, כמו טומאה לקרובים, שהיא מלות עשה וכן קדוש והבדלה על היין, ואם פעלו אלו בפרשות אז הוא טוב ומשובח, אבל מ"מ לריך כפרה ע"י כמו שהביא ר"מ, ללריך למיתב תענית לתעניתו בת"ח, ולכן קרבנותיו המה קרבנות הנשיאים בחנוך המזבח, שלב נשבר הוא טוב מכל הקרבנות, כדאמר סנהדרין מ"ג, והנזירות הוא חנוך לשבירת הרוח והלב המתחאה, לכן מביא קרבנות חנוך, ודוק:

ועשה הכהן את מנחתו כו', משום דמנחות ונסכים כשרים לאחר זמן ובכהן אחרי לכן כתב הכהן בפ"ע:

וחרת מלה אחת מן הסל, כתב גבי חלות, להורות, דאף שהיה נותן בסל אחד אפילו כשקן חמין והן בולעות זו מזו, והשמן שבלול בזה הסלת הוי דבש שמן ומפפעת, וא"כ בלע מן החרומה ומ"מ מותרים לזרים ואפ"ה לא חייש לזה, וזה בחלות, דרקיין ה' מושח לאחר אפי', כמו שכתב רמב"ם במנחת מאפה, יעו"ש, ומ"מ לא דייק הגמ' (בגה"ט ק"א) מהא דהיתר מכלל איסור, דיתכן משום דעון לא חל קדושת תרומה על חלק כהן, דשחיטה מקדשה ללחם, יעיון תוספות גדה דף י' ד"ה דאפרשינהו בלישייהו, או דרביעית מתחלקת לכמה חלות והוי דבר מועט, ולא מקרי דבר שמן, כדאמר בפסחים דף ל"ח, דמשו"ה לא הוי מלה עשירה, ודוק, ורבינו בהלכות נזירות העתיק לשון הכתוב, יעו"ש

בספרי פסקא ל"ח, קרבנו לך, על מזרו ולא מזרו על קרבנו, פירוש, דבעין שיפריש קרבנות נזירותו לאחר שגזר בניזיר, אבל אם הפריש קרבנות קודם נזירותו, היינו שעדיין לא נדר כלל בניזיר אינן קדושין כלל, וכן בירושלמי פ"ב נזיר ה"ט נטמא בניזירות במו כו' הפריש קרבנותיו קדשו לא חשין להדא דתני ר"ח קרבנו לך, על מזרו שיקדים מזרו לקרבנו, לא שיקדים קרבנו למזרו, ועיון פ"ג ה"ב וברור ודוק:

שמואל א' ח', לא כי מלך כו' ויאל לפנינו ונלחם בכל הגוים אשר סביבותינו, פירוש כי שמואל נזיר עולם היה, וגמירי, דאין נזירות חוץ עולה מן המניין, אע"ג דהוא רק משום טומאת ארץ העמים ואז לא גזור עדיין על טומאת ארץ העמים, בכ"ז לפי גירסת ספרים, אחרים בתמורה י"ד, וכן הובא הגירסא בילקוט שמואל, דגבי אכשלוס פריך והא

ביום חלאת ימי מזרו יביא אותו, וכי אחרים מביאין אותו והלא הוא מביא את עצמו, ספרי:

הנה זמן הנזירות לא נזכר בתורה בהדיא, והוא משום שיעקר הנזירות, הוא כמו שאמר נזיר להזיר לך, וביאר שמעון הלדיק, שהוא כהנזיר מדרום שפחו עליו ילדו כו', וזה לגדור עצמו מהתאוות, והגאווה והמותרות, ועל זה אין זמן רק כל אחד ישער בנפשו אם זמן זה הספיק לגדור כחות ילדו אז די בשלשים או במאה הכל לפי מה שהוא אדם, והבחינה לדעת אימת עמל שלמותו ומעלותו, שכחות ילדו לא יוליכוהו שולל והחמדה לא יתעה להשכל, כשהוא מסתכל על עניני עצמו, כמביט על מפעלות אחרים ולבבו אינו חסוד באהבת עצמו, אז בטות, כי יקח מהנאות העולם במזג הראוי ולא יבוא למוותרות, ואדרבא יהנה מהעולם, ויהיה דעתו מעורבת בין הבריות, כי זה אינו מכוונת הבורא, שלא יהנו מהעולם, רק זה בגדר רפואה, וכמו שאמרו נזיר חוטא, ולכן דבר בלשון שהוא מביא עצמו כמביא איש אחרי, ובהשקפה שהוא רואה מעלת זולתו וסקול במאזני דרך כן יסקוף על עניני עצמו, ודוק היטב.

ועפ"י הפשט יתכן לומר שיביא את מזרו, והוא מזר שלו, הוא השער שעליו מזר אלקיו, וזה אמר שיביאנה פתח אהמ"ע, אבל אם גלחוהו לסטים סותר שלשים יום, כדי שיגדל פרע שער ראשו ואין פרע פחות משלשים יום, ולכן אחר שלשים יום מגלה ומביא קרבן, ואין נזירות פחות משלשים יום, דאין מזר אלקיו פחות מל', ודוק:

והקריב את קרבנו לך, כו' הוא ההקדש והסמיכה והקריב הכהן לפני ד', לא מלאנו בשום מקום כזה, שיחזור אותו לשון אלל כהן, ונראה דמשמעני, דאם הנזיר הוא בעצמו כהן, בכל זה אינו יכול להקריב עולתו וחטאתו, דאין נזירות פחות משלשים יום, והוי פרוע ראש ומחלל עבודה, ומוכרת להיות ההקדשה בכהן אחר, ולכן לא כתב ועשה הכהן חטאתו כו', דזה דוקא מפני שהוא כהן, וכאן אף אם הנזיר כהן מוכרת להיות בכהן אחר, משום דהנזיר לא חזי לקרב בלא עבודה למקום המזבח ולוקה בלאו משום פרוע ראש, לכן רק כהן אחר והקריב לפני ד', היינו אלל המזבח (ועיון משל"מ פ"ו מבחמ"ק) וכשיטת רמב"ם האמיתית, ודוק:

כבש בן שנתו אחד לעולה, יתכן דהוא, דבצמה חטאת נזיר אינו קרב רק עולה ושלמים, דנידוב ונידוב הוא סד"א, דכיון דבצמה כשר עולת נקבה כמ' עויג דף כ"ה מביא עולה נקבה, ורק

משך

נשא

חכמה

שנמשח בימי משה. ואין זה קושיא דבמשכן תלוי הקדושה בהבנין, ופעמים היה קבוע כאן ופעמים היה קבוע כאן, משא"כ מקדש הלל היה הקדושה תלוי בהמקום, ומקריבין אעפ"י שאין בית, ח"כ הקדושה תלוי: בקרקע ובה לא שיך משיחה. וזה פשוט, וזה שאמר יחזקאל ואהי להם למקדש מעט ואמרו ז"ל (סוף מגילה) אלו בתי כנסיות ובתי מדרשות, משום דבהם הקרקע קדוש, אעפ"י שהן שוממין בקדושתן קיימין, וזהו מעט מקדושת המקדש. ולכן גבי כוטה כתיב ומן העפר אשר יהיה בקרקע המשכן, לכן למדנו שמכנים עפר מצחון ומניחו ע"ג קרקע המשכן ודיו, ודוק בכ"ז:

שש עגלות לב ושני עשר בקר, כתב שני ולא שנים עשר כדרך הלשון, להורות שהביאו עגלה ושני בקר, עגלה ושני בקר, כדרך הזה הביאו, והיה בסך הכל שש עגלות ושני עשר בקר, ולכן אמר שני כי שני בקר יתכן ולא שנים, וזה מורה, שכל שני קאי גם אל בקר, ששני שני בקר היו מביאין, ודוק: **וידר** המקריב ביום הראשון, אותו היום כו' ראשון לשמיטת לפון, הנה הראצ"ע פירש טעמו דקדשי קדשים טעונים לפון, משום שהם משולחן השם, ונגד הלחם הפנים שהוא על שולחן לפני ד' בהיכל בלפון, ומתוק מאוד, ולפ"ז הלל כבר פירש הרמב"ן, שמה שכתוב בפקודי ויערך לחם לא היה בעת המלוואים, וא"כ היה מסודר בשבת שלאחר שהוקם המשכן, ושבעה ימים ראשונים היה בלל לחם, לכן לא היה טעון קרבנות בימים האלה לפון רק קדשי דורות שלעולם טעונים לפון היו טעונים לפון כן תיבף משהוקם המשכן, אבל החטאות שהן של יחיד, ואין יחיד מביא נדבה חטאת, רק הוי הוראת שעה, לכן לא היה טעון שער נחשון לפון, כדאמר ר"ש פרק איזהו מקומן, וזה נכון. ודוק, ולפ"ז הואיל והיה בדרום כמו קדשים קלים, לכן קרב בחר עולה כמו שכתוב:

קערת כסף אחת שלשים ומאה משקלה מזרק אחד כסף שבעים שקל בשקל הקדש, לא נאמר גבי קערה שקל, אעפ"י שכתוב בסוף, שגם היא היתה בשקל הקדש, משום דבספרי דריש שניהן שהיו שניהן שוין במדה והקערה גילדה עבה, וא"כ המזרק היה תבניתו בתבנית השקל באותו עובי של שקל, והיה ניכר לורת השקלים, משא"כ הקערה היתה עבה קרוב לכפלים עד כי לא נכר לורת השקל, לכן כתיב שלשים ומאה בלא שקל, ודוק:

כף אחת, שעושה מה שכתובה אחת, מכאן יליף בתגינה דף כ"ג ע"ב לירוק, שהכלי מלרף עיי"ש, ופירושו

והא נזירות חו"ל אינו עולה, אלמלא דאפילו אז שלא נגזר טומאה על ארץ עממין ג"כ לא נהוג להיות נזיר בחו"ל, ולכך לא הלך שמואל להכות רק הפלשתיים, שבאו לגבול ארץ ישראל, כמפורש ק' ז', לכן אמרו כי יהיה לנו מלך שילך להלחם עם הגוים אשר סביבותינו, ודוק, אך על גירסא זו קשה, דהלל התמהמה אבשלום שמי שנים בירושלים טרם ראה את דוד אביו ומאי פריך, ול"ע, אמנם לפ"ז דנזיר מוכרח להיות בארץ א"ש דעת רמב"ם דבזה"ז דאין טהרה כופין אותו לעלות לארץ, ודוק:

כה תברכו, שבת פרק כל כתבי ק"ח א"ר יוסי מעולם לא עברתי על דברי חברי יודע אני שאין אני כהן ואילו אמרו עלה לדוכן הייתי עולה, פירוש, שהיה עולה ולא היה מדבק, שלא היה עובר על איסור עשה דכה תברכו דאמר בפ' האשה שנחלמה, רק שהיה חשש בעלייתו לדוכן, כדאמר העומדים אחורי הכהנים אינם בכלל ברכה, דמראין בעלמא, שאין רולין להיות מן המצורכין, ודוקא דלא אגסי, הא אגסי כמו עמי שבשדות הן בכלל ברכה, עיין שילבי רה"ש ומ"ס סוטה, א"כ נראה דזר העולה לדוכן מראה בעלמו שאינו בכלל המצורכין, וחסר ברכת כהנים, אבל כיון שמעולם לא עבר על דברי חבריו, ואם חבריו יאמרו לו עלה לדוכן הרי הוא אגסי, וחו הוה בכלל ברכה, כיון שמה שהוא עלה לדוכן אין זה מלד שאינו חפץ בברכה, רק מלד לזוי חבריו, וא"כ הוא בכלל ברכה, לכן עולה לדוכן, דאין בזה איסור, ודוק:

יאר ד' פניו, הארת פנים הוא מה שמראה פנים, שהם יוכלו להסתכל בהארת פניו, וזה בהתגלות כבוד אלדים, וישא ד' פניו הוא מה שהשי"ת מסתכל ומשגיח בפרט על עמו ישראל, והוא כנגד ילחך, דאיתא במ"ר, שבשעת עקדה הלץ בשכינה וכהו עניו מראות, לכן דריש כאן בספרי יאר יתן לך מאור עינים זו מאור (מאמר) השכינה, ודלא כילחך שבידיו נשערה מאד, וזה יראה, ד' יראה, כמו ישא, בזה ד' יראה, שד' הוא הנראה להאדם, הוא כמו יאר, וזה זכה אברהם וילחך לבניהם ממסירת נפש אשר היה להם בעקדה, ואכמ"ל:

וימשהם ויקדש אותם, מתיב רבא כל הכלים שעשה משה משיחתן מקדשתן מכאן ואילך עבודתן מחנכתן ואחרי נימא וכן תעשו לדורות שאני התם דאמר קרא וימשהם ויקדש אותם אותם במשיחה ולא לדורות במשיחה, והקשו בתוס' ממשכן הוה ליה למפרך שיהא מקדש טעון משיחה כמו

שהוקם המשכן, ולא היה ראוי למיחש אף לחטא שאינו ידוע, וזה מורה שביום המשח אותו ודאי בא בלא סבת כפרה על חטא, ודוקא בנשיאים בחטות המזבח זאת חטות המזבח אחרי המשח אותו מורה בדיוק, שהלא בנין המשכן לא היה דוחה שבת, וכמו שאמר אך את שבתותי תשמורו, וכיון שנמשח ביום הראשון מימי המלואים, או הקים אותו בשבת ופרקו בשבת, וכמו שאמרו ששמיני למלואים היה ראשון למע"צ, וא"כ שביעי למלואים היה שבת, וכן כל הקרבנות קרבים בשבת, וכמו שאמרו שבת הותרה אלל עבודה, ולכן קרבן נשיאים, דהיינו אז דיו כוונתו קבוע, דאמר נשיא אחד ליום, שלא ידחה ליום השני, לכן דמי שבת, וזה שמרמו זאת חטות המזבח אחרי המשח אותו, שכיון שנמשח, או דוחה שבת, ודוקא זאת, הא בשאר שלא בחטות המזבח לא נדחה שבת מקרבן יחיד, ודריש מזה ומתרי זמני זאת, וסידר אותן הספרי לכולהו בחד מקום, ועיין מו"ק דף ט' בזה ודוק בכ"ז:

כפורת זהב שמים עשרה מלאות קטרת, הא דלא כתיב מזרקי כסף שנים עשר מלאים סלת בלולה בשמן, נראה, משום דהבליה ל"ל בפנים בעזרה בכלי שרת, ומכאן יליף, דכלי לח מקדשין יבש במנחות דף ח' ע"ב עיי"ש, וא"כ כיון שנתקדשו בכלי שרת הלא נפסלו בלינה, ועל כרחין, דכל אחד בלל מנחה בשמן ביום שהקריב קרבנו, לכן בפרט כתיב, אבל בכולל בלירוף, במה שהקריבו ביום המשח אותו, לא היה, רק של אחד, של נחשון, מלאה סלת בלולה, אבל קטרת הלא מכתשת כלי שרת, וכיון דלורתה כל השנה כולה אינה נפסלת בלינה, ורק כי קדשו בכלי מדרבנן גזרו פסול לינה, כדפרש"י פ"ק דשבעות דף י"ב ע"א עיי"ש, אי"כ ביום ראשון היה תיכף בלירוף השמים עשר כפות מלאות קטרת, ואפ"ה לא שייך בהו עיבור לורה, ולכן כתיב בלירוף, ונטון, ודו"ק:

כר הבקר לעולה כו' לחטאת כו' וכל בקר זבח השלמים, משום דבעולה וחטאת דאיכא מעילה לא הקדישו אותם עד שעת טמיכה, וכמו שעשה הלל גדרים דף יו"ד, ולכן היו מוכנים לעולה וחטאת, אבל לא נתקדשו, אבל שלמים דלית בהו מעילה קדשם תיכף במספר הזה, ולמ"ד, דבשר תאווה אסור היה, אי"כ מסתמא הבהמות שלהם התמימים היו עומדים לשלמים, וא"ש, ודו"ק:

כבשים בני שנה שנים עשר ומנחתם, אם נאמר, דרק נסכים לא קרב, בקרבן יחיד במדבר, אבל מנחות נסכים קרב, אי"ש דהך מנהגה הוה מנחת נסכים, וכמו דפרש"י מנחות דף ח' יעו"ש, אבל נסכים

ופירושי, דהכלים הם שקדשו קדושת הגוף לכל הני, ועיין מנחות וזבחים פ"ח (ומו"א) כאן, ומשיהם מלאים סלת בלולה בשמן אין ילפותא, דשמן הוא מחבר לחלה ולפסול בטבויי, רק מכף קטרת, דהא יבש הוה ואיך נתקדשו הסממנים המונחים באחלע הכלי מלמעלה, אף דבזבחים דף כ"ה אמר לויר כלי ככלי דמי, הוא דוקא בסופו לטוב וזאופן אחר, עיי"ש, אבל כהאי גוונא אמאי קדוש וע"ז הוה בלירוף, וזה שדייקה התורה כף אחת, דכל המונח בתוכה מתיחס אל הכף, ודבר אחד הוה, ודו"ק, אף דכתיב קטרת כסף אחת, התם הוא למנין, ולכך כתיב ברישא חומר הדבר קטרת כסף אחת, ואח"כ המנין, וכן ל"ל, והכא כתיב כף אחת והדר החומר זהב, וכך היה ל"ל כף זהב אחת עשרה [לפי שמסקלה עשרה של כסף עיין ספרי ורש"י], ולכן בכללי כתיב שלשים ומאה הקערה האחת כסף והדר כתיב כפות זהב (חומר) שמים עשרה (המנין) עשרה עשרה הכף בשקל הקדש, ולא כתיב הכף האחת כמו בקערה, דאחת כתיב לדרשה, ודוק בזה: **פר** אחד בן בקר כו', הא דגבי פרשת מועדות כתיב פר בן בקר אחד, וכך ראוי לכתוב לפי משפטי הלשון, נראה משום, דהנשיאים היו מגדלין הפרים לקרבנות והביאו אותן ממזרים, כמו שהבינו אבני שהם וכו', ויעקב נטע ארזים, בן היו מגדלין את הפרים, ובכורות פ"ב אמרינן שורים כיון דמגנחן אהדי שכיח דפיל בהו מומא, לכן כיון שהיו מגדלין הפרים לקרבנות היו מגדלין כל פר בפני עלמו ולא בבהי הדדי כי היכי דלא לית לידו מום, וזה שאמר פר אחד, שהיה כל פר בפני עלמו, ומשום שניה, להודיע לנו זה, דפר בן בקר אחד הוא סימן המנין, ודוק: **זה** קרבן נחשון, בספרי זה היחיד מביא נדבה כו', פירוש, קטרת נדבה, דלא אשכחן לבד חובה משל לבדו, ואיך הוי קטרת זה, זה היחיד מביא חטאת בלא חטא כו', פירוש, חטאת בלא חטא ידוע, דלצור מביאין חטאות במועדים, ור"ה בלא חטא ידוע, ורק לכפר על טומאת מקדש וקדשיו, וכן פירש בספרי כאן, ושעיר אחד לכפר על קבר התהום זה דוחה השבת כו', פירוש, לרעתא, דכתיב זה מעוט חדא, דכאן הותרה קטרת נדבה, וכתיב זאת חטות המזבח ביום המשח אותו, זאת ממעט, דכאן בא חטאת בלא חטא, דאמרו לבבא ב"ב שהיה מביא אשם תלוי מחרת יוהכ"פ המתן עד שתכנס לבית הספק, וכאן תיכף ביום המשח אותו לא היה שייך למיחש משום העלם טומאת מקדש וקדשיו, ולכן בדיוק אמרו ריש זבחים חטאת נחשון עולה הוא, משום דחטאתו היה ביום הראשון

משך

נשא

חכמה

פירוש, כי אותה עליו לפרסם זה, כדי שלא יחשדו אחרי שקראו פרדה עקרה כו', אבל מה שאמר לה והוא יחל להושיע את ישראל אותה עליו שלא לפרסם פן יתרגומו פלשתיים ועוד, שלא יסוּחו דעתן מן הרחמים, לכן כתוב לאמר, שזה יאמר לאחרים, כדי שיראו קיום דבריו ולא יחשדו, וברור: **ויאמר** לי כו' ולא תאכלי כל טומאה כי מיר אלקים יהיה הנער מן הבטן עד יום מותו. נלמה זה דו"ק, לפי שאמרה מן הבטן עד יום מותו, לכן לא הזכירה ומורה לא יעלה על ראשי, כי טרם מותו גלחוהו הפלשתיים, והמלאך, שאמר ומורא לא יעלה על ראשו לא הזכיר עד יום מותו, וזה דיוק אמת: **כל** אשר לוייתים תשמור, יתכן, דכוון כל אשר לוייתו אותה שישמור גם מנות, שלא יאכל, ואל ישת יין ושכר, דטוב זכר כנסתר נקבה:

ויקח מנות את גדי העזים כו' ויעל על הזור, הביאור, דהם לא שאלוהו אי מזה הוא, לפי שפ"י התפלה בל, הרי נראה שהוא שלוח מהשי"ת, וא"כ היה ראוי לכמוך כמו על נביא ולהעלות קרשים בחוץ, אולם השמיטה, הרי שחט הוא ואשתו ושנים ששחטו פטורין, אמנם בהעלאת הרי שנים שהעלו חייבין ג"כ, לכן העלה לבדו דהיה דינו כדיון במת יחיד בעת היתר הבמות, דאמר בירושלמי מגילה, דאין אשה מקרבת בבמה, לכן אמר תעלה, שיעלה הוא לבדו, ולכן אמרה לקח מידנו ששניהם שחטו, ודו"ק: **א** לקח מידנו עולה ומנחה כו' וכעת לא השמיטנו כזאת, פירוש, דהוא סבר שימחו הואיל וראו מלאך וא"כ הלא מנות ימות מיד, שכבר היא הרה, וכמו שאמר הקד הרה, והיא תחיה עד שהלד הבן ותמות, וא"כ הלא היה לריך המלאך להזכירה, שלא תאכל כל טומאה ויין ושכר אל תשת, אבל הפעם השני, שבה עבור מנות ומפני שנפשה קטנה לו ויכול למחות שלא תענה נפשה מיין ושכר, כיון שימות הוא לחותה, לכן דייקה וכעת לא השמיטנו כזאת, ר"ל בפעם השני, ופשוט:

בהעלותך

דבר אל אהרן כו' בהעלותך את הנרות, הנה דיומא כו' אמרו הדלקה לאו עבודה וכשרה בזר, והקשו בתום' ישיגים שהרי אהרן כתב, ונראה, משום דתנן אין מחניכין את המנורה אלא בנרות של בין הערבים, ורש"י בשם מדרש, שאהרן היה עלב

נסכים לא הביאו, והיו קרבן יחיד, וא"ש, מה דכתיב קודם חטאת, דחטאת אינו טעון מנחת נסכים, אבל לפי מה דמפורש בנז"כ במכילתא דמלואים, דמנחת נחשון נקמלת, ויעיון שטמ"ק שם, אי"כ ל"ב מדוע כתיב קודם חטאת, ולפי גיר' הישנה, זכמים ס"ג, דמנחה טעונה לפני א"ש, דשפיר נחשון אינו טעון לפני, וחשיב הקד דטעונין לפני ברישא, ודוק, ואם נאמר דמנחת נדבה הוי אי"כ לשון ומנחתם דתמיד מדבר על הקרבן כמו ומנחתו, ומנחתם, ומנחתה, וכאן יזכר לאמר, דקאי ומנחתם על הנשאים שהם מנחות שלהם, וכיו"כ מפרש ובשרם בכורות דף כ"ח יעו"ש, ולא כתב כן בשום קרבן, ואולי מפני דהספרי דריש, שמשפר הכולל מלמד, שמעלה על כל אחד כאילו הקריב כל הכפות או כל הקערות, אוכל הבקר, וזה הכל בעולה ומנחה (*), דבאין בשותפות, אבל מנחות דאינה באה בשותפות, והיה כל מנחה מיוחדת לנפש המקריבה, ככ"ז העלה הכתוב כאילו הקריב כל אחד המנחה כל ימי המלואים, ודו"ק.

אמנם התבוננתי, דהנז"כ מתפרש באופן אחר, וזה שאמר קחו המנחה הנותרת מאשי ד', והיה לו לאמר הנותרת מן המנחה, ומדאמר המנחה הנותרת מוכח דיש כאן מנחה שאינה נותרת והיינו מנחת נסכים דנחשון, לכן אמר קחו המנחה הנותרת, זה מנחת שמיני, אבל מנחה אחרת דמלואים לא היה בה שירים, רק כולה קרבה קחו את המנחה זו מנחת נחשון פירוש, אם לא הוי כתב אלא את המנחה הוי אמינא דזו מנחת נחשון, הנותרת זו מנחת יום השמיני, מזה ידענא דעל מנחה זו אמר, ומתפרש כמו ימי חיך הימים כל ימי חיך כו', כן נראה לדעתי ודו"ק:

ובבא משה אל אה"מ לדבר אותו כו' מדבר אליו מעל הכפרת כו' וידבר אליו, הנה מבואר, שהדיבור מעל הכפרת היה נתיחד אל משה בזכותן של ישראל, וכמו שאמרו בריש מכילתא לא ואמור להם שבזכותם הוא מדבר עמי, שכל ל"ח שנה שהיה כועס ע"י לא היה מדבר עמו כו', אף שלא הודלקו הנרות, דאחרי זה דבר אליו בהעלותך את הנרות על ההדלקה, ולכן אמרו בפ"ב דיומא, דההדלקה לאו עבודה הוי וכשרה בזר, שבזכות העבודה השכינה שורה בישראל והדיבור היה מעל הכפרת טרם ההדלקה, וזה להראות, שאין בההדלקה עצמה חשיבות עבודה שלא לאורה הוא לריך, ועיון רמב"ם פ"ט מביאת המקדש הלכה ז' עיי"ש:

בהפטרה, ותאמר לאישה לאמר איש כו',

משך

בהעלותך

חבמה

קרב 269

דכתוב בפסוק כ' ויאסוף את שרי העיר כו' וא"כ בלוי' לפי מה דמסיק בסוף פ"ק דהוריות דלגבי העלם דבר הוי שבט לוי ככל השבטים ומקרו קהל יעו"ש, א"כ קרבן פרים שלהם היה דין קרבן לצור להם והיו טעונים סמיכה בזקנים, ולא סמכו רק זקני וראשי הלויים, וכן מסתברא, דא"כ יתכן דכל הלויים יסמכו על הפרים, ולפי מה דאמר בירושלמי דשעירי עזים של חזקיהו היו של עזיג א"ש, דהיו שומעים העולות וחורקים דמי העולות קודם החטאות כדין פר עזיג דקודם לשעיר דעזיג, ודו"ק בכ"ז:

והנפת אותם כו' פשט הפסוק מורה דהחטופה היה מכהן ובעלים, וכמו גבי מנחה ושלמים, ולכן הניף אהרן במקום כהן ומשה במקום בעלים, ומפרש כי נתונים כו' ואקח את הלויים כו' ואמנה כו' לכן אחת במקום שכינה, שהשכינה הבעלים, וז"פ:

בכר אשר לזה כו' ללויים כן עשו להם בני ישראל, המה הלויים הגדולים, שנכנסו לעבוד ולמשה, שמדעתם ורלוונט עשו להם בני ישראל כך, וזה שזה להם דבני מלוא המה, כאשר לזה ד' כו' על הלויים כן עשו להם, פירוש, הקטנים מכן חודש ומעלה שפרו הבכורים, שאינם בני דעה, רק נלטו עליהם, וכמו שאמרו, שאהרן הניף כ"כ אלק ביום אחד, ופשוט.

ויתכן לפרש עוד, דכן עשו להם בני הכוונה, שגם למשה עשו כן בניי, שגילח כל בשרו וכבס בגדיו, כמו שמבואר בפ' חלק דף ק"ח א"ה, נמי קא עבדי, וערשיי שם, מפני שהיה משורר, ולכן מהדר קרא משום דבועש משה לא נכלל משה בהדיהו, ודו"ק. **והנה** הראב"ע פירש כן עשו להם תמיד לבני הלויים בני אהרן, ומוזר הוא מאד, שאינו נוהג לדורות, רק דבריו יתכנו לפי מה דאמרו ריש בכורות דבג' מקומות קדשו בכורות ובכניסתן לארץ ור"ל סבר דקדשו ופסקו, א"כ הבכורים, שהוקדשו בכניסתן לארץ היו אז הלויים שבדורן מפיקעין קדושתן, והיה לריך המלה הזאת, וזה יתכן:

יבור יהיו הכהנים פסולים בשנים ומקו"ח ומה לויים שאין מום פוסל בהם כו' כהן שמוס פוסל בהם א"כ שהיו שנים פוסלין בהן ת"ל אשר ללויים ולא אשר לכהנים כו', נראה, דלא לעבודת הקרבנות אמר, דזה אינו ביחס אחד, רק על תקיעה בחלוצרות, דמלוא בבני אהרן כהנים ולא בעלי מומים, כמפורש בספרי ובירושלמי יומא פ"ק, ע"ז אמר, דסד"א שיפסלו בשנים, ולפ"ז לא קשה מה שהקשו דאהרן ואלעזר כהני בני שמונים שנה, דעל חלוצרות קא, ודוק, ומה דיליף דבצית עולמים אינן נפסלין אלא בקו"ח דכתיב ויהי

שנתחנך המשכן ע"י הנשיאים, כו' אמר שלך גדולה כו', וזה לחנך המטרה בפעם הראשון לזה אהרן להעלות ולהדליק, אבל לדורות כתיב יערך אותו אהרן, רק הסדור וההתנה לא הדלקה, לכן ויעש אהרן כאשר לזה ד', שבפעם ראשון שנעשה עשה כן שהדליק, אבל אם היה לדורות, הלא לא נודע שעשה כאשר לזה עד יום מותו וקיים כל ימיו ההדלקה, וז"ל:

ספרי פס' ס', והרי עבודת העלם דבר של משיח יוכיח שנאמר בה עבודה בזה המצוה ובבגדי זהב ולא עשה בה הבגדים, כאלו פשטיות הספרי מוכחא, דעבודתו של פר העלם דבר כשרה דוקא בכה"ג, לא בכהן הדיוט, וכמו שהזכירו תוס' שיטה זו ביומא דף נ"ז ובמגילה דף ח', עיי"ש, ואם כי הוכיחו מהתו"כ להיפוך, עיי"ש, דאין לפרש דלענין אם עבד א"כ מאי דמיון לקטרת וגרות, ודו"ק:

קח את הלויים מחוך בניי כו', בפרשה זו בדבר השי"ת נאמר שלשה עשר פעמים בני ישראל, לרמוז שהיו ראויים לכליה עבור העגל, רק הלויים קנאו לשמו יתצרך, ונתכפר להם ב"ג מדות של רחמים שהזכיר משה, וזה ולכפר עבדיי עיין ראב"ע, רק פעם אחד נאמר עדת בניי, בזה נכללו גם הנשים, שלא חטאו בעגל, התבונן:

ולקחו פר כו' תקח לחטאת ועשה האחד חטאת, פ"י בלוי ע"י אהרן וכה"א ויכפר עליהם אהרן, ראב"ע, והנה דע, כי כתוב וכל חטאת כו' לכפר בקדש לא תאכל, ולמד, שכל דמים הפנימיים אינן נאכלין, וזה רק בזהרן, שאלו הבדילה הפרכת בין קדש לקדשי הקדשים, וכמו שאמר והבדלה הפרכת לכם אבל למשה בכ"מ שהי' מכן לנבואה היה שם הכבוד והיה קדש קדשים, ובפרט לתרי"ש, דאמרו דשכינה היה מדבר עם משה ממוצח העולה, לכן חלתה החורה הפר במשה בין בלקיחה בין בעשי', שדין הפרי חטאת שהיו ע"י משה כדין פרים, אשר מכפרים בקדש הן פר דמלואים, הן פר דלויים, ולכן שניהם אינן נאכלין, ודוק היטב:

והלויים יסמכו ידיהם על ראש הפרים, הנה במנחות ל"ד מרבה כל בעלי חוזרין להמיתה, אמנם זה בקרבן יחיד, שבה בשותפות, אבל קרבן לצור, וכמו פר העלם דבר טעין סמיכה בזקנים, שכן במקום לצור, וכן שעירי עזיג לר"ש טעוין סמיכה בזקנים, ובירושלמי הוריות מיייתי מקרא דדברי הימים גבי חזקיהו דויגשו שעירו החטאת לפני המלך והקהל ויסמכו ידיהם עליהם, דשעירי עזיג היו, וסמיכה בצבור הוא בזקנים, לכן סמך המלך והקהל, המה השרים,

משך

בהעלותך

חכמה

ויהי כאשר למחללים ולמשוררים להשמיט קול אחד, דם כתוב להלויים משוררים כי ועמדם כהנים מחללים בחולות קול אחד, וכמו דהנים אין נפסלין בשנים קן הלויים אין נפסלין רק בקול, וברור, ויעוין רש"י שם ודוק:

ספרי פסקא סיג, ר"י אומר הואיל כי אם למדתי שהעובד כי אינו עובד בעשרים וחמשה כי, עיין גירסות שונות בהגר"א ובפירוש הספרדי, ולדידי נראה להגיה ולפרש כך, דהבן לוי נכנס ללמד לכהן שלישי, ואם למד חיקף הוא עובד עבודת הלויים, וא"כ הו"א דקרא קאמר דוקא כשהתחיל לעבוד בן חמשה ועשרים שנים, אז אינו עובד אלא עד חמשים, אבל התחיל לעבוד בן שלשים עובד עד בן חמשים וחמשה, קמ"ל קרא לא יעבוד עבודה, דמיתרא להורות בכל אופן אינו עובד למעלה מכן חמשים (והגהתי לפי מובן), ועיין פירוש הרמב"ן ודוק:

ולא יעבוד עוד, אבל חוזר הוא לנעילת שערם ולשיר, רש"י, ומש"כ בפ' נשא עבודת עבודה זו השיר במלטים כי דרש"י מחלק בין שירה בפה לשיר במלטים בכלי, וכמפורש בדברי הימים ב' כ"ג, ויספרו הלויים כי שלשים שנה כי מהללים לד' בכלים כי, אבל שיר בפה אין שנים פוסלים בהם, ודוק, ויעוין רמב"ן: **וידבר** ד' אל משה במדבר סיני בשנה השנית ללאתם מארץ מצרים בחדש הראשון לאמר ויעשו בני את הפסח במועדו, בפ"ק דפסחים יליף רשב"ג, דשאלין ודורשין שתי שבתות קודם הפסח מאין דברים ירחא קאמר, דיליף גו"ש במדבר במדבר דריש ספרא, דאמר באחד לחדש, ולרבנן למה לן הך גו"ש, וגראה לדעתי דבסנהדרין פ"ק פליגי אם מעברין השנה מפני הטומאה, והנה אם נאמר, דאין הפסח דוחה השבת, אז ודאי דמעברין החדש, כדי שיחול פסח, היינו יום י"ד, באחד בשבת, ובשנה השנית באחד בניסן הוקם המשכן, ודרשו ז"ל ראשון למעשה בראשית, וא"כ היה י"ד בשבת, ולפי מה דהוי ס"ד, דאין פסח דוחה שבת, אי"כ היו מעברין חדש אדר וקבעו ריש ירחא בשלשים ואחד, כדי שיהיה ארבעה עשר באחד בשבת, לכן אמר לו השם ביום שלשים, שהיום יקבעו ריש ירחא ולא יאמו על העדים לעברו, כדאמר ריב"ל בריה פ"ק דף כ', דמאימין בניסן ותשרי לעברו, ולשיטת רבינו משה סוף פ"ג מקה"ח אפשר דהו"א דמעברין את השנה, לכן אמר הכתוב וידבר ד' אל משה כי בחדש הראשון לאמר, שהיום בחדש הראשון לאמר ולא יעברו לא את השנה ולא את החדש, רק שיקבעו

היום לחדש ניסן, שיעשו בני את הפסח במועדו, שדוחה שבת עשיית פסח, והותרה אללו שבת, וכדאמר ביומא סוף טרף בקלפי, והוא כשי"ב מנומאה למ"ד עומאה, הותרה בלבור, דאין מעברין, כדאמר בסנהדרין שם, ודוק היטב:

ויעשו בני כי במועדו, מלא, וכן בתמיד, לכן יליף גו"ש, לדחות שבת, גם מרמז במועדו מלא, שער י"ד לא יעשו מאומה, כי אין פסח דורות מקחו מעשורי, רק בארבעה עשר, מועד מלא: **ויעשו** בני כי, הגה היו שש מאות אלף מכן כי גברים, ולמ"ד נשים בראשון חובה, א"כ היו כפלים, וכהנים לא היו רק אהרן ושני בניו דנדב ואביהוא מחו, ופנחס לא נתכן עדיין, וכן משה וא"כ שלשה כהנים היו לריכס לעסוק בעבודת רבבות פסחים בזמן קלר, אם כי מלאנו לאהרן, שהניף כי"ב אלף לויים ביום אחד, יעוין פתיחה לאיכה במד', בכ"ז הוא פלא יותר גדול, לכן דייק השי"ת בין הערבים תעשו אותי, שבזמן קלר מחלול היום עד הערב, והכפיל הכתוב ויעשו בין הערבים, כי הוא פלא גדול, ולכן לזה השי"ת בשנה זו שר"ח ניסן היה באחד בשבת, והיה הפסח בשבת, דאז לא הולרכו אהרן ובניו להקטיר האומרים עד ערב, דחלבי שבת קריבין ביו"ט, אבל בקביעות אחרת היה להם להקטיר בין הערבים, דחלבי חול אין קריבין ביו"ט, וזה אי אפשר כלל, ודוק, ולפ"ז איש מה שנסתפקו בני בתירה אם פסח דוחה שבת, היינו על הקטרה נסתפקו, ודוק:

עזרא ה', ויעשו בני את הפסח כי, ויאכלו כי, וכל הנבדל מעומאת כי, לפלא הלא בנו המזבח והעלו עולות, תמידין ומועדיה, וחי, וחדשים ומדוע לא הקריבו פסח עד שנה השנית, ואולי, משום דכעת הטהרו הכהנים והלויים כאשר מוכח, דחגי הגביא הוא גלה להן אפר פרה (לכן למדס הל' טומאה בחגי), לכן קידם היו טמאים והקריבו קרבנות לבור בטומאה, אך מדוע לא עשו פסח, אולי דקרבנות לבור היו מקריבין מתרומת הלשכה, והיו תורמין לשם כל המדינות, כמבואר פ"ג דשקלים, והיה קרבן לבור, אבל פסח לא היו עושין רק הבאים מהגולה, וכל כמה דלא סליק עזרא לא חשיב (ערכין דף י"ג), לכן כיון שלא היה יסוד המעלה עדיין לא היו חשובים בלבור, ואף דאמריו דלענין טומאה הולך אחר רוב הנכנסין בעזרה, זה השתא דסליק כוליה, אבל קודם דלא סלוק בימי עזרא ולא נתקדשה הארץ, דקדושת הארץ לא קדשה לע"ל, ובטלה כבבוס הארץ בימי נבוכדנצר, תו השבים מהגולה נגד כל קהל הגולה היו כימורים

משך

בהעלותך

חבמה

הרג

265

כיחידים, ולא בא פסח בטומאה. ודו"ק. ולכן לא נזכר בהך דשנה שני' שהקריבו חטאת מוסף בר"ח ובמועדים. משום דלא היו נאכלים בטומאה. רק בשנה ששית הקריבו אז לחמכת הבית לפירי עזים לחטאת שאז היו טהורים, והיו נאכלים לכהנים כשעיר המלואים, ודו"ק. והוא ענין ארוך מאוד:

בארבעה עשר יום בחודש הזה בין הערבים תעשו אותו כו'. הוא הכוונה דלא יאמרו שהוא בא על הנס שנעשה בין הערבים בפסח מלרים, אי"כ הלא במדבר סיני נשתנה השקיעה, והוא אופק אחרי, לכן אמר בין הערבים במדבר סיני כו' שלא הביטו על בין הערבים מעשיית הפסח הראשון, שהזמן הוא כבמקום המלוא, וזה כלל גדול בתורה. ודוק: **וידהי** אנשים אשר היו טמאים לפניך אדם. נושא ארנו של יוסף היו שנאמר אהל שכן באדם (מיר פ' בשלח). הכוונה דאמרו ביבמות כל אדם שאין לו אשה אינו אדם שנאמר ויקרא שם אדם. הרי הזכר והנקבה שניהם אדם. ויוסף הנדיק השליט בלדו, ולא נודע רק לאשתו לקיום המין, לא להנאתו הוא נקרא אדם: **רמב** נגרע, פירוש שיעקר ענין ילידת מלרים היה על ידו של יוסף, והשבע השביע

פקוד יפקוד והעליהם עלמותי מזה כו'. היתכן, שעל ידו נגרע להקריב קרבן ד' במועדו. והבן וזה שכתוב ויאמרו כו' אליו. שהוא היה הראשון, שהוליד עלמותו ממלרים: **רמב** נגרע לבדתי הקריב כו' בחור בנ". יתכן דתנא דבי ר"י כל מקום שנאמר ביהא לאחר ירושה וישיבה הכתוב מדבר, אי"כ לא היו מלווים על הפסח, ומשום לא הקריבוהו כל ימי היותם במדבר. והא דהקריבו בשנה שני' ובגלגל עפ"י הדיבור היה, הו"ס ספ"ק דקדושין, והטעם שנלטו נראה, דמלאנו בכ"מ שהובדלו מע"ז לעבודת השי"ת לשמו המיוחד היה ע"י פסח, כמו שמלאנו בחזקיה אחרי שביערו כל הטומאה והולאו הגדה, והביאו קרבנות לכפר על שגגת ע"ז עשה פסח לד' [ולכן אמרו וכי יגור כו' גר' ועשה פסח לד' יכול מיד שהוא לטהר מעו"ג ת"ל כחקת הפסח וכמשפטו יעשה, וזה נאמר בפסח מדבר הבא לטהר ישראל מחטא של עגל] כי הפסח מורה על ההשגחה הפרטיות, אשר מלווים בה ישראל מכל העמים, אשר הכדיל בין עמו בי למלרים והבדיל בין בכור לאינו בכור, ומורה על היותו בעלמנו יתברך הפועל בלי שום חמלני ומסובב ושלא בהאומרים, אשר מסר השגחתו לרום מעלתו, לכחות הגלגלים, גרמי השמים הם מנהגים את הטבע, אשר ע"ז נוסדו כל דרכי העו"ג ועבודתם, כמוש"כ

רבינו בפ"ג מהלכות עו"ג, ומורה, אשר השי"ת רוצה בקיום הנמלאים, ובהיותם ע"ל היושר והחסד, וחברה האנושית, אשר מטעם זה נאכל לחבורות ואין שומעין על היחודי, ולא חפץ ד' בהשחתת נפש המדבר בהקריבם לפניו חלילה לאל מזרות כאלה, וכמו שאמרו במדרש ירא ד' בני ומלך, ואל למולך, פירוש, שהעובדי מולך אומרים כי השי"ת חפץ בקרבנות האדם וזה הוא התכלית לאדם כי ישראל על מוקד האליל או את בנו אשר אהב, לכן אמר, כי השי"ת כמו מלך, אשר חפץ בקיום עמו, כי אין מלך בלא עם, כן השי"ת חפץ בקיום הנמלאים המפרסמים מליאותו ומכירים שמו, לכן אמר אם כי תירא את ד' ירא אותו מלך, אבל לא כעובדי המולך, ודוק.

אך משרים בלבד ישראל, כי כולם שוין ועם קדוש לד' אלוקי, וכל אדם ראוי לבוא להשגחה האלקית, לכן אין חזק ושוק בפסח, ומורה על רצון השי"ת, כי יטעל השעבוד מהאדם להאדם, ועבדי הם ולא עבדים לעבדים, וכולם בני חורין, וכאשר ראונו, שהאדם לא יעבוד זולתו, כן צרא, אשר האדם לא יעמוד תחת נמלא אחר יהיה גלגל או רוחני, או כח טבעי, רק כולם כאחד המה מושפעים ומושגחים בפרטיות מקשי"ת, וכולם כאחד רחוקים ממנו בתכלית ובהשוייה, כי המלאך הרוחני אינו קרוב להבורא יתברך משלשל קטן שבים, כי כולם הם אפשרי מליאות, וחיותם תלוי בהשי"ת המחויב המליאות האמיתי, כ"ז מורה עשיית הפסח, ולזה מעבדין על התקופה של ניסן, כדאמרו רה"ש דף כ"א, דאז האביב וכחות הטבעיים, וגרמי השמים מולאים פעולתן באופן היותר חזק, אחרי אשר היתה הטבע ישנה כל ימות החורף, ועסקה בפנימיותה לבלות כל חזר תקופתה באביב, והשמש הפועל בטבע היותר גדול אז הוא בעלם זהרור, לכן לזה השי"ת לחוג הפסח, ליחד כל כחות הטבע לשם המיוחד יתברך, ולהזכיר על כל מפעלות מלרים, אשר השי"ת הרם כל סדרי הטבע, ולעורר, כי הם אינם פועלים בלעצמם, רק כגרנן ביד החולב וכשבע ביד מניפו, ע"ז אמרה התורה פסח לד', ולזה בניסן דרוב אביב מורה הפסח שלא לעשות אחרי המות, לכבוד אתגרמי השמים הפועלים הטבעיים, ועוד כוונות עמוקות הנעלמים ממנו, אשר הפסח הוא מתקדש מעו"ג וכי"צ. ולכן ביאש"י שטער את יהודה וירושלים מן האשמים כו' עשה פסח לד', ולכן מבואר מה שכתוב ולא נעשה פסח כמוהו בישראל ממי השופטים כו', ובדברי הימים ממי שמואל הנביא, כי להוראה כזו לטהרן מעו"ג, שזה בעלם תקפו של עשיית הפסח במלרים אשר אמר לכן משכו מעו"ג

משך

בהעלותך

חכמה

כלל. ועיין מש"כ בספר אור שמח בזה. **ובגמ'** שהיו טמאים שחל שביעי שלהם צ"פ, וזה ביום ההוא דאין יכולין לעשות, אבל במחר יכולין לעשות. ונתקשו הראב"ד, אח"י לא הו' וטבלו עליהן, וס"ד הסמ"ג ע"פ רכ"ד, דא"י היה ראשון בנים בראשון למע"כ, וא"כ היה ע"פ בשבת, והוא דא"י דוחה שבת היה גזרה קדומה בימי משה. ולפ"י איש דרבינו חס פרק מעשר בהמה דף נ"ו פירש דא"י היו יכולים זבים לטור במדבר ולהזות מי חטאת על הטמאים הא' אין מטהרין בזוחלין אלא פרט בזימיו חשרי בלבד, וס"ד, דמן הדין קמא קמא בטיל ורק מגזרה יעו"ש. וגרסה לומר דהיו אסורים בפסח ובקדשים והם היו אסורים בצער תאווה לכך לא גזרי, ולפיכך אמרו מדוע הגזרה דהואה גזרת וגזרה דיעברו בזהירות שוטפין רבו עליהן לא גזרת משום אכילת קדשים, וס"ד, להם דאיכא תשלומין לפסח שני. ודוק.

עוד י"ל דהגמ' צ"ע דזבחים אמר, דלכור טמאי מתים, שנעשו זבים הואיל ודחיה להאי דחוי להאי יעו"ש, וס"ד פירשו בסוף פ"ק דקדושין דמה שלא עשו פסח במדבר, משום שהיו ערלים, וע"כ לומר דמילת זכרים הטלדים במדבר עכבה אותן מעשיית פסח, וכיון הואיל והותרה לעשיית פסח בערלות עפי' הדיבור, תהא מותרת נמי לעשות פסח בטומאה, ורק שהלוי לא היו ערלים, כי הם מלו במדבר כמפורש בספרי כי שמרו אמרתך ובריתך יגלורו זו ברית מילה, וא"כ לא הותרה ערלות אללם, ולכך שאלו למה נגרע, א"י משום שזולים אגחנו נגרע מהקריב וכו'. ודוק, ואין לומר דהא נטמאו מקודש, והיו כמו ראה קרי בלילה, דלא שייך הואיל והותרה הותרה ז"א, דהא אם היו מוין עליהן בשבת, הלא לא נשאר אללם רק ערלות, והיו מותרין לעשות פסח, וכיון דמשכחת היתר שוב אמרינן הואיל והותרה הותרה, ואמר להם דיעשו פסח שני, ודוק בלכור, דאין עושין פסח שני אמרינן הואיל והותרה כו'. ודוק בכו'.

רמב"ר נגרע לבגלי הקריב כו' במועדו, הנה אמרו דב"כ לא ידעו אם פסח דוחה שבת ומקשים דהא במדבר, דיוס ראשון של נשיאים היה ראשון למע"כ ודחה פסח שבת, והגרסה דבירושלמי פ"ג דנדרים אמרו מזה שבת מלא כו' והמילה דוחה אותה משל לשני מערומות כו' זו שהיא יורדת מפני חזרתה את יודע שחזרת הגדולה הימנה, א"כ מילה חמורה ממנה, וגמלא דפסח בלכור, שהיא נדחית מפני המילה, דאי כולו לבור ערלים אמרינן להו זילו מוהלו

כו'

מעו"ג וקחו לכם לאן כו' לא נעשה מימות השופטים, שלא היה אחרי טעיות כל ישראל צעו"ג, שיבדלו מע"ג בטהרה גמורה ויעשו פסח כמוהו, וא"כ כי בחזקה היה כן זה לא נעשה כטהרת הקדש, וגם לא כל ישראל רק שבט יהודה ובנימין. ולכן אחרי שטעו ישראל העגל וזה השי"ת בשנה השנית לעשות הפסח, להרחיקם ולהבדילם, ולטהרם מגלולי עו"ג, והבליהם, וכן בשנת הארבעים שטעו לבעל פטור ויילמד לבעל פטור, אז וזה השי"ת לעשות פסח בגלגלי אף שהיה קודם כבוש וחילוק, והבן.

ור"פ הלא בני לוי אשר עליהם אמר כי שמרו אמרתך במזרים (ספרי) ולא עבדו עו"ג בעגל, יתכן לומר, כי המה פטורים מן הפסח במדבר, לכן לא היה להם לשאול מדוע לא יעשו פסח, אולם ז"א, דהא נתבונן מה שייך לשבט לוי הכיבוש וחילוק, שאינם נוטלים חלק בארץ וד' הוא נחלתו, הלא המה היו נוטלי ארון ד' במדבר ועבודתן ככתף, אשר לא היה זה בארץ, אמנם עם כ"ז פטורים בכל מלות שאינם חובת קרקע, שלא נלטו ערס כבוש וחילוק [כמו פסח לר' ישמעאל] משום שלא יתכן להבדילם מקהל עדת ישראל, וכ"ז שלא נתחייבו ישראל לא נתחייבו גם הם, וכיון שישראל נלטו לעשות פסח, יהיה מאיזה טעם שיהיה, מפני שעבדו העגל, בכ"ז שוב גם המה חייבים בפסח, דהוי כמו אחר כבוש וחילוק לדידהו, שאינם נוטלים חלק בארץ, וזה שהטמאים היו משאל ואללפן או נוטלי ארצו של יוסף, שהיה בשבט לוי במחנה לוי, אמרו בחכמה למה נגרע לבלי הקריב קרבן ד' במועדו בתוך צני' שלולא צני' הלא אללנו כמו אחרי כבוש וחילוק, רק שלא הבדלנו, אולם כי וזה השי"ת לישראל לעשות הפסח למה נגרע לבלי הקריב תוך צני' אף שאינו על כוונה אחת, ודוק, [ולזה אמר מתחלה ויעשו צני' את הפסח בלשון נסתר ואח"כ אמר ביד כו' תעשו אותו כו' בלשון נוכח למשה ולשבטו הלויים].

ויתכן דאף דגר לריך להביא קרבן עולה העוף, זה דוקא בלא עשה פסח, אבל עשה פסח עם הלכור סגי בלא קרבן, והוא כאזרח הארץ, וכו' אינו לריך להביא את קרבנו ואוכל אח"כ בקדשים, כמו שישראל אכלו פסח בלא קרבן, ולכן אמר וכי יגור כו' ועשה פסח כו' המול לו כו' לעשותו והיה כאזרח הארץ, פירוש, שמעשה יהיה ככל כשרי ישראל לכל הלכותיו בלא קרבן, וא"כ כי זה חדש, ולא נזכר כלל רק כן משמע ממשנה דסוף כ"ד ט"ל, דערל גוי קובל ואוכל פסחן לערב ולא נזכר קרבן

משך

בהעלותך

חכמה

קלר 267

כ"י (פסחים ס"ט) שזה עם שבת. שגם היא נדחית מפני המילה. לכן כשחל ע"פ שבת לא ידעו ב"ב מי הוא גדול או פסח או שבת ואיזו מטרונה יורדת מפני חזרתה. לכן לא מלי למפשת ממדבר ששם היו רובן ערלים (תוס' קדושין ל"ז ב' ד"ה ערלים) ואפילו הכי הוראת שעה ה"י שתדחה פסח את המילה ויעשו פסח כשכן ערלים. אי"כ אם היא דוחה את המילה שהיא גדולה מן השבת כ"ש שהיא דוחה את השבת. שהיא נדחית מפני המילה. ודוק. והלויים היו נמולים במדבר כמו שבספרי כי שמרו אמרתך כ"י. אי"כ על הלויים לחוד לא ה"י הוראת שעה. ואם כל ישראל היו כמותם היה הפסח קרב בלא הוראת שעה. ואם שפסח שלהם אינו דוחה מילה. אימור דלא דחי שבת. דכמו שפסח נדחה מפני המילה. כן יתכן שפסח נדחה מפני השבת החמורה. אבל זה נגד המושג. שבעת שכל ישראל פסח שלהן דוחה מילה ולכן דוחה שבת. אכן מפני שהן נמולים יהיה מלות פסח שלהם חלושה וקטנה ותהא נדחית מפני השבת. הלא תמוה. וזה שבאו בטענה למה נגרע לבלתי הקריב כ"י בתוך בנ"י. הלא כיון שפסח שלהן שדוחה מילה דוחה השבת. גם פסח שלנו הי"ס. שהותר להן ע"פ הוראת שעה לעשות בערלות גם לנו בני לוי הנמולים ידחה השבת. ומישאל ואללפן היו לויים והם הם שהיו טמאים לגדל ואביהוא ובאו בטענה. או נושא ארנו של יוסף. שהיו לויים אלא משה ואמרנו למה נגרע. ודוק הי"ב:

עמדן ואשמעה. דע דבכל דברות. שנדבר עמו ה"י מאהל מועד ובא משה אל אהמ"ע לדבר איתו. וכל היום היה יושב במחנה לוי' סמוך למשכן. כמו שנאמר והמונים לפני המשכן מזרח משה. לכן בכל מקום לא ה"י חושש אם השואלים מאתו ילכו לפניו מן הקלעים. מקום עזרת ישראל. אבל כאן שהיו טמאים או טבולי יום. והיה חושש שמה ילכו אחריו לפניו מן הקלעים. ויתחייבו כרת. לכן אמר עמדו אלל הקלעים. ואני אכנס לפניכם למשכן לשאול דבר ד'. ולזה כיון הראב"ע ש"כ עמדו פתח אהמ"ע: **איש** איש כי יהיה טמא לגופו. ה"י דלא נאמר פרשה פסח שני במתן תורה בסיני נראה. דלפי מה שנבאר במדרשות ובגמ' ע"ז פ"ק. וביחוד הרבה לדבר בזה הרע"ב ספורנו בספרו. דכפי מתן תורה אם היו שומרים לורתם לא היו לריכים למקום מוגבל מקודש לשמו. אשר בו יתאחדו ויתכללו כל הכנסים השראלית. רק בכל מקום אשר אזכיר שמי אבוא אליך כ"י. אם מוצא אביים חמשה לי כ"י. רק אחרי אשר חטאו בעגל היו תמיד בסכנה אחרי אשר

פסקה זוהמתן חזרו לסורן. ולכן היו לריכים למשכן ומקדש. אשר אליו פונים כל לבבות בני ישראל. כן דרש הגמ' פ"ק דברכות מנין אפלו אחד שיושב ועוסק כ"י שנאמר אבוא אליך כ"י ביחוד. לכן היו ראויים כל יחיד ויחיד מישראל להשראת שכניה בפרהסיא. כמו ששרתה במשכן ובמקדש בימי שלמה וירא כל העם וירגו. וזה אני אמרתי אלקים אתם. והיה כל יחיד מישראל חשוב כנבזי. ובספרי ובמכילתא מקומות אין מספר וגברתה הנפש ולא הצבור שאין לצבור נכרתין. ומה הוא בחיים אף זרעו בחיים. וכיון שקודם העגל אחר מתן תורה היה כל יחיד ראוי למשכן הכבוד. כמו לצבור בכל מקום אשר יזכיר שמו. לא היה דין כרת ביחוד. רק אחרי העגל נפסק המעלה מן היחיד וחזר אל הצבור בכללן. ולכן היחיד נכרת מישראל [לכך משבט. דגמרי דלא כלה שבטא (פרק יש נוהלין). שנאמר ואתם בני יעקב לא בליהם. ונאמר ולא ימחה שבט מישראל. ולכן סבר ר' יהודה. דאף אם שבט אחד טמא יעשו כולם בטומאה. דהוי כמו לצבור טמא. ואינן נדחין לפסח שני. ולכן סבר ר' יהודה. דשבט שעשה בהוראת ב"ד שלו אינם מביאים כשבה או שיעירה לחטאת. שזה קרבן יחיד. שזדונו אינו בכרת. דאין לצבור. והוא שבט. נכרת. רק קרבן שלהן כמו קרבן העגל דבר של לצבור פר כ"י ודוק.]. ולכן אינו עושה בטומאה דהשוכן אתם בתוך טומאותם אעפ"י שטמאין הן. וזה דוקא בטומאת לצבור. לכן קודם העגל לא היה דין כרת של יחיד ודין דחיות היחיד לפסח שני. דהוי כמו לצבור והיו עושין בטומאה כמו בטהרה. לא כן אחרי העגל חזרו לזהמתן ונתחדש אללם דין יחיד ודין כרת. לכן נאמרה זה ע"י זכאי משאל ואללפן. שעסקו במיתת נדב ואביהוא. אשר מיתתן היה כפרה על מעשה העגל. וכמוש"א וגם באהרן התאקף ד' מאד ותחפול גם בעד אהרן. ותפלתו עשה מחיה. ובמיתתן נתחנך המשכן כידוע. וזה שאמרו ראוייה היה פרשה של פ"ש להאמר אלא שזכו משאל ואללפן שתאמר ע"י (ספרי). ודוק.

ובגמ' יליף מהבא. דשואלין ודורשין קודם הפסח שלשים יום. ופירש ר"ן דאין חייב. רק אם שואל התלמיד נזקקין לו. דהוי שואל כענין. ובטו"א הוכיח כן מהא דבמלרים לא הודיען רק מרית. כדיליף רשב"ג. ונראה דהב"י פירש. דהא דמשה תיקן שיהיו שואלין ודורשין הלכות פסח בפסח הוא משום יו"ט. והבא משום קרבן. וכן מפורש בטו"ז דף ה' א"ן דשכיחי ביה מומין דאפילו דוקין שבטין פסלי בעיני תלמין יומין. ובירושלמי פ"ט א"ת תגא תני אין דקין ותכלולין פוסלין

חכמה

בהעלותך

משד

רשות לבנות בהמק קודם פסח שני עושין הלבוש בשני וזה חקה אחת לכם היינו לכל הלבוש שלא הי' להם בהמק לעשות פסח בראשון ולגר שנתגייר בין שני פסחים ולאזרח שלא עשה בראשון יעשה השני ודוק: **חקה** אחת כו' לגר ולאזרח הארץ. בכל התורה כתוב אזרח לבדו רק גבי פסח כתוב אזרח הארץ. נראה עפ"י שיטת רבותינו בתוס' דכל מי שאין לו קרקע פטור מעשות הפסח. ובזה אמרתי מה דנסתפקו בני בחירא אם פסח דוחה שבת ולא פשטו מפסח מדברי משום דבפסח מדבר לא היו יכולים להפקיר קרקע שלהם דחורה ביוכל הבא ואין זה הפקר מפיקע קנין הנוף של המפקיר ועדיין מחויב בראי' ובפסח דלא יחמוד איש ארץ-אבל צבית שני שלא נהגה יוכל מן התורה הואיל ואין כל יושביה עליה וא"כ יכולים להפקיר קרקעות ויהיו פטורים מפסח סד"א דלא דמי שבת כדברי הר"ד דייטש בתשו' חסם סופר אורח חיים סימן קכ"ד. יעו"ש. **ואם** כן בגר שאין לו קרקע רק שדה מקנה ואם יפקיר אותה לא תחזור ביוכל והואיל ויכול להפקיר שדהו ולהפקע מחיוב פסח סד"א דלא דמי פסח שלו שבת. אמר חקה אחת לכם ולגר הגר ולאזרח הארץ כמו שאזרח הארץ אינו יכול להפקע ע"י הפקר ממזנות פסח. דתחזור אליו ביוכל ודוחה פסח שלו שבתו כן בגר. אעפ"י שאין לו רק מקנה א"כ יכול להפקיר קרקע שלו ויפטר מחובת פסח בכ"ז דוחה פסחו שבת. ודו"ק. ובמובן כזה אמר צפ' בל ואז יקרב לעשותו והיה כאזרח הארץ שפסחו דוחה שבת. אך מה דאמר שם שבעת ימים שאור לא ימלא כי כל אוכל מחמלת ונכרתה כו' בגר ובאזרח הארץ גבי חמץ לריך מובן למה דייק אזרח הארץ. ונראה דבפסח מזרים לא היה חמץ נהג רק יום אחד. וילאו כל ישראל ידי חובת פסח ומלא בעשיית פסח על מזות ומרורים ואיסור אכילה לחמץ יום אחד לבד, לכן הוי אמיגלי דגם לדורות מי שעשה פסח על מזוזה ויום הראשון לא אכל חמץ. שעושה כמו שעשו אבותינו במזרים אינו נכרת. ומי נכרת האוכל ביום השביעי זה גר שנתגייר מן הפסח שלא עשה פסח בראשון לכן קא משמע לן. דגם האזרח הארץ שיש לו קרקע ונתחייב בפסח יעשה פסח על מזות ביום הראשון. כמו שאכלו אבותינו במזרים ובכ"ז אם אכל חמץ ביום השביעי נכרת לדורות. כמו על אכילת חמץ ביום הראשון בלא הבדל. ודו"ק.

אין ימים. חסר וא"ו דכ"מ כתיב ימים. ומרמו' דלפעמים נסעו בלילה וחסר מן השני ימים וכמו

פוסלין בו. יעו"ש. ולכן לא הולך בפסח מזרים שלשים יום לדרוש קודם. ובירושלמי פריך ל"ל למכתב תמים ציה. הא אפילו צבתי נח פסול מחוסר אבר. דכתיב מכל החי ומשני משום דאין מהן למזבח סד"א. דאין מחוסר אבר פוסל בו יעו"ש. לכן כתב תמים. הא דקים ותכלולים אין פוסל. ולפי' איש הא דבטי ר"ז צדק ל"ה אימורי פסח מזרים היכי אקטרינהו דאם אקטרינהו הלא היה מהן למזבח. ולמה כתב תמים. וע"כ לפסול בו מומין ולמה לא הודיען שלשים יום קודם. וע"כ דליכא חיוב לדרוש רק רשות. דהוי שואל כענין. ולא קשה מאי דכח דהוה. ודו"ק.

ער מזות וזורים יאכלוהו. פירוש. שיאכלו אותו רק עם מלה. לא עם חמץ. והוי לא הבא מכלל עשה. וכן פירש רש"י. ואין איסור חמץ אלא באכילתו. וכן במשנה ונאכלין ללי על מזות כו'. ובתוספתא פסח ראשון נוהג כל שבעה ופסח שני נוהג יום אחד. וכמו דכל שבעה על איסור חמץ קאי. כן יום אחד הוא שאינו נאכל עם חמץ. ופשוט.

והאיש אשר הוא טהור ובדרך לא הי'. הנה לא אמר ובדרך רחוקה לא הי'. אשר לפי ההלכה אם הוא קרוב מירושלים שיטור שיכול לבוא לזמן שחיטתו ולא בא חייב כרת. וכלן אמר ובדרך לא היה דוקא אם לא הי' כלל בדרך. וכבר פריך לה בירושלמי. ויעוין באור שמח. לכן השכיל הראב"ע לפרש. דה"ק והאיש אשר טהור אף שהיה בדרך לא רחוקה וחדל לעשות הפסח חייב כרת. שה' לו לזרוז ולבוא. ואם הוא טמא רק שהלבוש עושין בטומאה. לזכור עושין בטומאה אז כשלא היה כלל בדרך. רק הי' בירושלים או בשילה. אז בנוב וגבעון. מקום שעושין פסח בטומאה חייב כרת אם חדל לעשות הפסח. אבל כשהוא בדרך חוץ ממקום שחיטת הפסח. אז פטור. דהוא אינו יודע. שהלבוש טמאין. שאין הולכין רק אחר רוב הנכנסין לעזרה. והוא טמא. אין עליו חיוב לילך ולהודיע שם הלבוש רובן טמאים. ופשוט. ולכן אמר. שהיו"ו של ובדרך הוי ויו"ו המחלק. כמו ומכה אביו ואמו. ובדבריו: **ובי** יגור אחכם גר. פשוט. דכוונתו כרבי. דגר שנתגייר בין שני פסחים חייב לעשות פסח שני. ולכן

אמר חקה אחת כו' ולאזרח הארץ. שזה לשון זר. שכבר אמר לכם ולגר. אבל קמ"ל דבין שכל העושים פסח שני הם טמאים או שאחד מהן טמא או גר. שלא נתחייב בפסח ראשון. אי"כ לא שייך טעם הגמ' מפני הטומאה דחיתו כו' חקה אחת לכם. שאינו דוחה את הטומאה. והיחיד כליבוש שוין. ולר' יהודה דאמרי דדוחה הטומאה הפי' דסבר בירושלמי. דאם ניתן

מחללים בחוללות. ולכן ה' בשמחה. ומה נראה
ללמד יחזקיה לסמוך על שעירי חטאת. דאמר ירושלמי
הוריות. דהוי הוראת שעה. וגם לרש דסבר שעירי
עבדים טעוין סמיכה מוכרח לאמרי דה' הוראת שעה
דדוקא בשעירי שנגנב דמו לפניו אמר דטעון סמיכה.
יעוין מנחות ל"ב אבל הכך שעירי חטאת דחזקיה היו
דמס על מוצת החילוק. ולא בעי סמיכה בלבוז. רק
חזקי' למד מדכתיב וישחטו ויחטאו כראשון בשמיני
למולואים. הרי דהיה מלואים ודמו על מוצת החילוק.
וסבר חזקי' דהשעיר היה מכפר על עו'ג שעבדו
בימי משה. וכן ה' רליחת כהן וכביא במקדש בימי
יואש. שהרגו את זכריה הנביא. וכן היה בשמיני למולואים.
שאלו ה' מלואים וכפר על העגל שעבדו לו וגם כפר
על רליחת חור. וכמו שדרשו ויבן מוצת קוצבות זה
חור. לכן כמו שכתוב אללו כראשון. היינו שכמו חטאת
אחרת ה' קרבן יחיד וה' טעון סמיכה. כן ה' חטאת
הבלבד טעון סמיכה. ולכן בשעירי חטאת שהיו מלואים
היו על מוצת החילוק וכפר על עו'ג ורליחת ה' בו
סמיכה אף שה' קרבן לבד. ודו"ק.

ורבן בחטאת דה' מלואים בימי משמוגאים. שבו
מוצת חדש. ששקלוס מלכי יון את אבני
מוצת. כמפורש עו'ג נ"ב. כתב רמב"ם דהיו ימי
שמחה וקבעום לשמחה. ודו"ק.

ובינים שמחתכם כו' ובר"ח. איזהו חדש שיש לו
שני ראשים זו תשרי כו'. סוכה דף כ"ה.
לדעת רמז לט התורה. מה שפ"י החשבון הנמסר
לנו מסיני מולד זקן נדחה. אינו נדחה רק מפני תשרי.
אבל חדש שבט. ולפעמים כסלו יכולים להיות גם
מולד זקן. כמו שה' שנת תרנ"א ותרס"ב ג"כ. וכן
רבינו בפי' ז' דייק רק על חודש תשרי כל הד' דחיות.
יעו"ש. משום דבתשרי שנה קרא' שיהא אחד לחדש
בחדש הלבנה. ולא יהא מולד זקן. שאז אינה נראית
הלבנה החדשה ביום. כמו"ש בתוס' דה"ש דף י"ח
ודו"ק. וזה דתנא קרא לעכב ודוק. היינו
ובר"ח ובחדש השביעי בלחד לחדש. וכל מקום דתנא
קרא לעכב. שיהיו מן החדש היינו בלבנה
החדשה. וכמו דאמרו בכו"מ בגמ'. והבן. אמנם אם
המולד ביום שאחר ראש החדש. אז בכל חדש השנה
נדחה. כמו שהביאו המעבדים. לכן כתוב זאת עולת
חדש בחדש לחדש השנה. שעולת המוספים קריבה על
מוקדה כל הלילה. והוא בלבנה החדשה בכל חדש
השנה. וליכא מידי דלא רמזי' באורייתא. ברוך נותן התורה.
ובזו אחי שפיר מה דרבינו הק' פי' דה"ש פתח
פרקא בראשו ב"ד כו'. ולא הספיקו לאמר
מקודש

וכמו דאמר אב"י ש"מ יש סלוק מסעות בלילה מנחות ל"ה.
וכי תבואו מלחמה כו'. והרעוכם בחוללות ת"ל
ונשעתם כו'. אלא מלחמת גומ"ג. ספרי. נראה
דדריש מדכתוב בחוללות בפתח הוי כאלו בחוללות
הידועים (רש"י סוף פ"ק דחגיגה) ימכוון על חוללות
שעשה משה. והם נגנזו במותו. כמו שהובא ברש"י
פ' וילך פ' כ"ח. לכן במלחמת גוג אז יתגלו ויתקשו
בהן ישראל. ופשוט:

וביום שמחתכם כו' ותקעתם בחוללות. יעוין ספרי.
ובפסוק דקרא' הוא כל זמן שיהיה חינוך
המוצת או העזרה לריך לתקוע בחוללות. וזה שמחה
כדאמר בפ"ק דמזיקי' דשמחה דמי שבת ויוהכ"פ. יעו"ש.
וזה שמחת חינוך. וכן אחת מולא בחינוך הבית בשלמה.
שהיו ק"כ כהנים חוקעים בחוללות. וכן אחת מולא
בחטאת עזרא בשעת בנין המוצת ובעת קידוש העזרה.
וכן בחזקיה היה כמו חטאת הבית. שאחז במעלו העמיד
פסלים בבית ועשה עפ"י הדיבור חינוך בית ד'. וזה
שאמר אחת מלאתם ידכם לד'. וזה דהוי מלואים.
וזה שאמרו הוראת שעה הוי' ולכן ויעמדו הלויים
בכלי דוד והכהנים בחוללות. יעו"ש. וכן כתיב שם
ויהללו עד לשמחה. וכן בגמ' י"ד פסוק י"א. וכן
בעזא ג' ויעמדו הכהנים מלובשים בחוללות וכו'.
ורבים בתרועה. ובשמחה וכו'. ויעוין בירושלמי הוריות.
דפריך דמכו חזקיה והקהל על השעירים לר' יהודה.
דשעירי חטאת אין בהם סמיכה. ומשני הוראת שעה
הוי' והוא דהיו כמו מלואים דר' יודא אויל לטעמיה.
דשעיר נחשון. שהיה מלואים טעון סמיכה. ור"ש דסבר.
דשעיר נחשון אינו טעון סמיכה סבר. דשעירי עו'ג
טעוין סמיכה. וזה נכון מאד. ולטעמיהו אויל ר'
יודא ור"ש. ודו"ק. וזה נכון. וקרוי לזה באבן עזרא.
ולא נזכר חוללות רק בכהנים. אבל בלויים לא נזכר
בכלי שיר שלהם חוללות. ואין פוחתין משני חוללות
קאי על כהנים. יעו"ש. והתוס' כתבו להיפך בכו"מ.
ואכמ"ל. ובדברי הימים א' ט"ז שהיו מעלים הארון
והכהנים בחוללות. יעו"ש. וגמ' דהשבת הארון היה
כמו חינוך והי' ל"ל בתרועה בחוללות. וכן עשה דוד
בסוף כשהעלוהו הכהנים בכתף. וזה יום שמחתכם.
ולכן אמרו הפרות במזמור יתמא בחוללות וקול שופר
הריעו. כדאמר הגמ' בעו"ג. דזה המזמור אמרו הפרות.
וכן עשה דוד בחוללות. וזה בתרועה ובקול שופר.
שמואל ב'. ק' ו' ובד"ה ט"ז בתרועה ובקול
שופר ובחוללות. ודו"ק.

מכבר פירשתי דביום שמחתכם הוי' עת חטאת
המוצת. וזה בחזקי' הוי' חינוך. לכן הוי'

משך

בהעלותך

חכמה

יִירָדִי העם כמחאננים רע צעיני ד'. הענין כי כבר אמרו חז"ל (ספרי) כי אין מוקדם ומאוחר בתורה ופרשה של עמאים בר"ח ניסן נאמרה ופרשה של ראש הספר בלילי וזה לפקוד ישראל והלויים ולעשות דגלים, ולהקיף הלויים, ואח"כ נסעו ממדבר סיני ובאו בפארן, ולזה התחילו העם להתאונן על הלקח מאתם העבודה ונתנה ללויים, אולם זה חטא גדולי שלא הבינו איך יוגדל עונם בעון העגל ואיך הובדלו הלויים בקדוש השם, וישמע ד' ויחר אפו ותצער צם אש ד' [וכמו שגפרו ר"ן איש המתלוננים על הכהונה] ותאכל בקלה המחנה לפי שילחת העגל היה ע"י מיכה, שהיטיל הטי"ם של משה שכתוב בו עלה שור, ומיכה משבט דן קאתי [וכמאמרם והמים להם חומה כתיב] והוא היה מאסף לכל המחנות, ולכן שלטה בו האש, ולזה וילעק העם אל משה, שהוא אבי וראש שבט לוי ועליהם התלוננו, ודוק.

סַפְרֵי בקלה המחנה יש אומרים אלו הגרים המוקלים שבסוף המחנה. נראה מזה, כי הגרים לא היו רק מחוץ לענן, ולכן מסתברא דמלחמת עמלק דכתיב ויוצב הנחשלים אחריו, המה הערב רב הגרים, ומיושב בזה מלילת המכילתא וישמע יתרו כו' מלחמת עמלק שמע, כי שמע, אשר לסבת שנלחם בגרים גרורים, אשר אחורי הענן נלחמו עמו בני ישראל לפי חרב ורעה, כי כדאי וראוי לדבק בלומה זו, וכמו שאמרו יבמות ע"ט אמרו אין לך אומה שראויה להדבק בה כזו כו' מיד נחוספו על ישראל ק"ץ אלף גרים יעו"ש ודוק. ושם בספרי סובר רשב"ם דאלו המוקלים שבעם הגדולים שבהם, ואזיל לטעמי לקמן פס' פ"ז דסוכה, דהאספסוף אשר בקרבו אלו הזקנים שנא' אספה לי שבעים איש וכו', עיי"ש:

הַתְּאוּוֹ תאוה, פירוש אף שהיה להם בקר לאף, בכ"ז הא נאסרה בשר תאוה, והיה לריך להביאם לאהל מועד עם כל תיקון הקרבנות, והם התאוו תאוה כו' את הדגה אשר נאכל במגרים חנם בלא מלות, וכעת אין רק בשר ובאלף מלות ואין כדאי על זה העזרת, ודוק, וירמוזו כי דג כולו היתר ואף דמו, כדתן כריתות פרק דס שחטה יעו"ש.

וַיִּתְּבֵן עוד, כי המן היה הולך בזאת משה, והוא לחם אצירי, שמלאכי השרת אוכלים אותו

מוון רוחני כמעט בלתי ממש והנה בכל הלמחים יש כח החייוני והלומחי, אבל כח המתאווה אין בהם לבד בזה, ולכן ע"ה חסור לאכול בשר, כיון שיגביר כח המתאווה, ואין בו תורה להתאפק על תאוותיו, וכמו שאמרו בראי ילך הרע בראיתו תורה תבלין, ולכן תאוה

מוקדם כו' אלל שופר, להורות, דבראש השנה מדבר, דמשמיטנו אע"ג, דעפ"י החשבון כשמקדשין מעבדין על מילד זקן בראש תשרי, אמנם זה כשהן מקדשין עפ"י הראי' אזגם מקדשין החדש אף במולד זקן, ודוק: **וַיִּרְדִּי** לכס לזכרון לפני אלוקים כו', בספרי למה נאמר כו' שומע אני קרבן שתקעו עליהם יהיו כשרים כו' לא יהיו כשרים ת"ל והיו לכס לזכרון לזכרון נחמו ולא להכשר קרבן, ויתכן לדעתו דרריש זה מהא דכתיב אלוקים ולא שם המיוחד, כדתן בתור' ומייתי לה בסוף מנחות שבקרבן לא נאמר לא שם אחד מכל השמות שאין נמחקין, רק שם הויה, משום שלא ליתן פ"פ למינים, פירוש, כי השמות המה מתיחסים גם אל זולתו, כמו אלוקים על דין, וכולם על כחות אלקותו המתגלים ע"י פעולותיו והשגחתו, ומפני כי העו"ג המה עובדים לכחות מיוחדים לפי טעותם, שיש על כל כח מיוחד שר אחד ולו הם זובחים, לכן לא נאמר שום תואר על השם בקרבנות, תואר מכחותיו המתגלים בעולם, שלא לטעות שאל כח מיוחד אלו זובחים, וכיון שכל כתיב אלוקים ע"כ אינו ממכשירי קרבן, וגוף הקראתו לזכרותו, כדמפרש לקמן, ודוק: **נִסְעִים** נאמנו אל המקום כו' והיטבנו לך כי ד' דבר טוב על ישראל, ידוע כי הקב"ה

מה שדבר ע"י נביא אינו חוזר אל הטובה רק לרעה הוא חוזר, וכאן המקום אשר אמר ד' אותו אתן לכם הוא רעה להאמורי יושב המקום ויוכל לחזור, לכן אמר כי ד' דבר טוב על ישראל, ולא דבר להרע להאומות, כי אולי אם לא יקלקלו מעשיהם יתן ד' להם ארץ אחרת עבור המקום, וכמו שאמרו גרגשי פנה לאפריקי, רק טובה על ישראל, ולכן לא ירעה לחזור מהטובה, ודוק: **סַפְרֵי** פסקא פ"ד, ובתו יאמר מגיד הכתוב כשהיו ישראל טסעים אלפים וחמשים רבבות, עיין פירוש הספרדי, ולפענ"ד נראה אדרבא, שבעת חנייתן שמשו מטהן, שנגסיעתן נאסרו בתשמיש, וכמו דאמר בעירובין ס"ג גמירי כ"ז שארון ושכינה שלא במקומן אסורין בתשמיש, עיי"ש ודוק:

שׁוֹבָה ד' רבבות אלפי פירוש, שיטתו העשרים ושנים אלפים לויים מעבדותם שנושאים המקדש, ובספרי רכב אלוקים רבותים אלפי שגן כשם ששורה למעלה כו' כך שורה למטה יעו"ש, ובתנחומא פ' לו ג"כ שירד הקב"ה לסיני עם מלאכים כמנין מחנה לוי, יעו"ש, ובבא קמא סוף מרובה אין השכינה שורה בפחות משני אלפים ושני רבבות, ובתוס' שם סד"ה שני אלפים כו' (דלנביאים) ואמשכן קאי מסתברא להגיה [דללויים] ואמשכן קאי, וזה אמת:

לספקלטור הרגני עד שלא תהרג את בני כו' כך אמר משה לפני המקום ואם ככה את עושה לי כו' הא יפה לי להרגני תחלה. לטעמיה חזיל לעיל פ' ע"ח מפני מה משה שיתף עלמו עממן אמר עכשיו כו' הרי דסוברי דמשה ידעי שלא יכנס לארץ ישראל ודומה ממש לאחר שלא להרג הוא ובניו אבל רבנן פלגי חמון וסברי נתעלם מעיני משה וכסבור שיכנסם לא"י. עיי"ש ודוק:

אספה לו שבעים איש מוקני ישראל. יתכן כי כאשר הבדיל השי"ת בני אהרן ושבע הלוי לעבודתו היו מהאומרים אחרי אשר אנו רחוקים משלמות מופלגת. דביקות באלקות. למה נזדכך אותנו בפרישות מבשר ומתאוות הבשריי. כיון שאין לנו יתרון מזולתנו. לכן היה מהתחבולה האלקית לעשות שבעים אנשים מוקני ישראל מעון לשכינת השי"ת. וכל אחד מישראל אשר שאל רוח לו ומתנהג בפרישות ובהתבודדות ראוי לזה. לכן יבדלו מן התאוות כי כולם יתאוו להשגה המופלגה והכבוד האמיתי. ואולי הוא ע"ד שמתוך שלא לשמה בא לשמה. ודוק: **ואצלתיו** מן הרוח וכו'. דע בגדר הנבואה מלאנו שהנביא מוזדכך לפי כחו. אמנם עדיין אינו מוכן לשפיע הנבואה האלקית. רק בדרך חנינה שורה עליו רוח הנבואה. וזה מה שאמרנו במכילתא וד' נתן את חן העם כו' רוה"ק שרתה עליהן אף שעדיין לא מוכן לנבואה. לכן נקרא חן. שהוא בחנם. וע"ז מלאנו ושמתי רוחי ונתתי רוחי. ושפכתי רוחי הוא מליצה על השפיע האלקית. הבאה במכיון על מי שראוי לקבל נבואה. אבל לא שחול עליו רק במחנת השי"ת. כמו נתינת מטר על העשב הראוי לקבל המטר. ואם הנבואה בגדר זה. אז כשתשרה הרוח. ותבוא השפיע מהשי"ת. שפיע הנבואה יחול באמצעותו לפעמים על מי שאינו ראוי לנבואה. וכמו שזלזלו אלל שאולי רק מי שיש לו דמיון בכחות נפשו אל עדת המתנבאים תחול עליו שפיע הנבואה. לכן נבואת משה. שהיה מלד שחומרו היה זך ומאד נעלה. והיה דבוק לבבו וכל חושיו בהשי"ת. ומבין כל תעלומות הבריאה. וכפי מה שיכול האדם להשיג מן הבורא. עליו לא נאמר ושמתי רוחי עליך. ונתתי רוחי בך. כי הוא היה בעלם אבי לנביאים. כי הוא היה מוכן תמיד לדבור הנבואה בלי הפסק. וא"כ נבואתו לא היה שפע מתפשט מלמעלה. רק הוא בעלמו היה מקבל הנבואה באספקלריא המאירה. שהחומר לא היה חונך ומעריד ביו לבין קונו. וזה שאמר פה אל פה אדבר בו בלי חליצה ופירוד. ולכן מלאנו במכילתא שכל מי ששימש נביא היה

התאוה תאוה. שיהא להם תאוה ומשבו. שצביל שאין להם בשר ואוכלים דוממים שאין בהם כח התאוה. כי אפילו בלחמים אמרו דקל זה מתאוה לתמרה שביריחו. משא"כ במין ולכן רצו לאכול בשר חי. שיש בו כח התאוה להגביר תאוותם. ולכן דרשו שפיר בוכה למשפחותיו על עסקי עריות הנאסר להן. ולכן משה רבינו. ששב אחר מתן תורה להיות איש אלקים. מלאך רוחני בכל אומן כמו ותמימות אבריו [וכמו שפסלו בעלי מומין בסנהדרין מתוך הדומה להן] וליחו החזק פירש מאשה. שהיה חסר ממנו כחות המתאווים לגשם. לכן בא בסבתו המין שהוא מזון שאין בו כח מתאוה. ולזה היה אומר מאין לי בשר. שבשר אינו יכול לבוא בזכותי. ולכן אמר השי"ת. כי יאילל את רוחו על שבעים זקנים ובאמצעותם תהיה חופף ההנהגה האלקית על ישראל. והמה אך אדם סלה. כי המה אינם פרושים מנשותיהם. ויש להם כחות המתאווים. אם המה יקדישו כחותיהם עד כי יהיו ראויים להיות משכן האלקי עליהם ובאמצעותם תבוא הרוח. אז יהיה בשרי שהוא מן החי. שיש בו כח המתאוה. ולכך ילא הקלף והיה לזרוא. אבל ע"י משה לבדו לא היה בשר רק מן ודוק: **ספרי** פסקא פ"ט. כ"ב ר' שמעון אומר מפני מה לא היה יורד מן צפעת אחת בשנה כדי שיהפכו לבן לאביהן שבעשים כו' רשב"י אומר כו'. רשב"י לטעמיה חזיל לקמן פ' עקב פ' מ' משל למלך כו' וכשאין עושין ראונו נוטל האולר והם מתים ברעב רשב"י אומר ככר ומקל ירדו כרוכים מן השמים כו'. הרי ככר לאכול. ודוק:

בוכים למשפחותיו כו' ובעיני משה רע כו'. עפ"י מה שדרשו רז"ל על עסקי משפחות. שנאסר להם עריות היה רע בעיני משה על שחשדוהו בדבר זה. הלא היו יודעים. שהאסור לא לכבוד משה כי הוא היה בן יוכבד. שהיתה אחות אביו של עמרם. והוא דבר הנאסר במתן תורה. ולכן לא זכר הכתוב עונש כרת ע"ז בפרטי. כמוס"כ הראב"ע. וא"ך פגמו מלהאמינו באיסורי עריות. ודוק: **ובגמ'** תענית ירושלמי פד' היה וישמע העם בוכה על שלב עריות שאסר להן משה. והוא כמו דליתא במס' דרך ארץ המקדש אשה נאסר בשבע נשים ואלו הן אמה וא"א וא"א ובתה וב"ב וב"ב ואחותה בזמן שהיא קיימת. וזה שש נשים שאין להם היתר. ועל עריות דקורבה גם בני נח הוזכרו. ועיין יומא דף ע"ה בזה ודוק:

ספרי פ' י"א. היה רשב"י אומר משל למה"ד לאחר לאחר שילא להרג הוא ובניו אמר

חכמה

בהעלותך

משך

התקדשו ואכלתם בשר. כי האוכל נפש בהמה לרץ שיהא רבוק במשכלות. ויהיה שכלו רבוק לשכל האלל מהשכל האלקי. כי אז שאר רוח לו ומותר לו מן הבהמה. ונפש הבהמה נחשלה בהחלפו למעלה משכיל יודע ד' אבל צרדפכים אחרי תאוות. וכמשי' ויתאו תאוה. והעם צוכה למשפחותיו (עסקי עריות). לכן חשבו דגה אשר מרבה הזרע, כמוש"כ בפירוש המשנה לרמב"ם פ"ק דיומא [ואולי זה משי"כ סוף פ"ק דמוע"ק כוורא וחלצה כו' לטעון גופיה וכו'. ועיי"ש]. וכן הקישושים והאבטימים כו' שכן שום מרבה את הזרע כו'. ולכן כיון שהם רדופים אחרי תאוות בהמיות, מה מותר להם מהבהמה לאכול את בשרו. וכן אמר רבי ע"ה אסור לאכול בשר, ולזה רמזו אם תרלו לאכול התקדשו וכו'. ודוק:

אדני משה כללם. יתכן, כי הלא מנדין לכבוד הרב, וכללם הוא לשון גדוי שיושב לבדו כמו בבית הכלא. והנה הלא היה מהרואי ליהושע לגדון לכבוד הרב, זה משה. אמנם המנודה לתלמיד אינו מנודה לגדול הימנו, ואף אם היה הגדוי עבור כבוד הרב, שהוא רבו של המנודה ג"כ, כמוש"כ בשו"ע ובש"ך. יעו"ש, ואם היה יושב מנדה הלא לא היו מנדוין לגדולים ממנו. והוא היה משרת משה מבחוריו והיה בו מדת הענוה שהיה במשה, ועוד כי לא הכיר היטב מעלות ישראל והיה דן אותם לגדולים הימנו, ומה יהיה התועלת מגדויו, כי לא יהיה לגדולים הימנו וידעתו שכל ישראל גדולים הימנו, לכן אמר אדני משה כללם. ובפרט לפי דעת הבית יוסף, שאף לקטנים הימנו כל שהם חכמים אין גדויו גדוי, לזה אמר משרת משה מבחוריו ולא היה מכיר מעלת ישראל וערכם. ודוק:

והנה שלשה אנשים נזכר בתורה שנקראו עבדי אברהם עבדי. כלב עבדי. בעבדי במשה. אלו שלא אמרו לשום אדם אדוני או עבדי, לא כן יושע שאמר אדני משה, וכמו שאמרו שלא רלו להזכיר מלכות שמים אלל מלכות בשר ודם (ריש פרק ג' שאכלו). וכן באהרן לאמור עבדי לפי שאמר אדוני למש.

ויקם העם כל היום ההוא. לפי העצמים יתכן דקאמר ויקם העם ההוא, פירוש, אותו העם שזכו למשפחותיו הם לקטו ואכלו. אבל הנדיקים לא לקטו, שידעו שירד בזמק ד' ולא רלו לקח ממנו ולהנות מן השלו. וכן תרגם יונתן וקמו חסירי מהומנתא די בעמא, וכאילו כתוב ויקם העם ההוא כל היום וכל הלילה. ולכן היום במפיק. ודוק:

ומדבר

היה שורה עליו נבואה. והוא כיון שהיה מוכן לנבואה בא עליו השפעת באמלעות הנביא. לא כן במשה לא היה שום השתוות משאר בני אדם למשה. ועליו לא באה הנבואה בגדר מתנה וחנינה שיפסע על הדומה לו, ומשתי סבות האלה לא חלה נבואה על מי שיש לו השתוות לו באמלעותו. לכן אמר כאן השי"ת. שיסבב אותם סביבות האהל ויהיו מוכנים לנבואה. וזה שאמר, כי הם זקני העם ושוטריה, אשר הוכו על דבר ישראל במלרים. ובה יהיה להם השתוות מה למעלתך בדבר ישראל, שאתה משרת נפסך בהריגת מלרי והם הוכו על צרי' וירדתי פירוש, כי יהיה הנבואה בערך נמוך לפי מעלת משה, ושמתי עליהם בגדר שימה לא שיחול עליהם מאליו. וכן כתיב וירד ד' בענן כו' באמלעים מבדילים ובמסכים הרבה, שיהא הנבואה ראויה לחול עליהם. והנה ראה השי"ת מלדו להוריד הנבואה למדרגה נמוכה במעלת משה. ולהם ראה שימליו וכו' היה בגדר שימה. ולכן אלדד ומידד, שהיה להם השתוות אל הזקנים שרתה עליהם הרוח באמלעות הזקנים, ולכן אמר. למשה משרתו מבחוריו אדני משה, פירוש, שאתה אדוני מעשורי מדוע לא בא עלי הרוח באמלעות מעלתך, ולכן נבואתם המה מדמיון לבדם הכוזב, וכמו שאמר ירמיה כ"ג כי המשא יהיה לאיש דבריו, לכן כללם. ולזה אמר המקרא אתה לי בשביל שאיך זוכה לנבואה מי יתן והיה כל עם ד' נביאים כי יתן ד' את רוחו עליהם. פירוש על הנביאים באמלעות הנביאים, כי בהם הוא בגדר נחית רוח, והוא שפע נבואי המתפשט מהשי"ת על הנביאים, ולכן יכול להיות גם על כל עם ד', פירוש, המוכנים בטבעם ויש להם השתוות מה אל הנביאים, לא כן אנכי, כי לא ניתן בי הרוח, רק וידבר ד' עם משה, לא מלאנו וישם ד' רוחו, ותנת עליו הרוח וכמוש"כ כל יוכל לחול בשביל שני הסבות שביארנו. ודוק:

סדר עולם פרק ל'. ע"כ היו הנביאים, פירוש, משהרנו את הילך הרע בטלה הנבואה. עכ"ל הגר"א. והוא ילר"א דע"ז כמבואר ביומא. ולדעתי כוונתו אל דברי הפסוק זכריה ק' י"ג והיה ביום ההוא נאום ד' אכרית את שמות העלבים כו' וגם את הנביאים ואת רוח הטומאה אעביר מן הארץ והיה כי יבא איש עוד כו' לא תחי' כי שקר דברת ודקרוהו כו'. ופל זה כיון הגר"א, ודוק, כי לזה כוונת הפסוק על נבואת אחת, שחבטל בבטול ילר"א ולא קאי לעמיד, דעל העמיד כתיב יואל ג' והיה אחרי כן אשפוך את רוחי כו' ונבאו בניכם כו' חזיונות יראו כו'. וזה ענין רמז לרץ ביאור במשכל ואכמ"ל:

משך

בהעלותך

חכמה

הרז 273

אלא אף שאין יודעין וכדברי ר"א לקמן, ומי היינו בשעת חיותו אינו רואה, אבל רואה במיתתו. אי"כ שפיר קאמר אף ממלאכי השרת, ודוק, ופשוט: **והנה** מרים מוארעת כשגב כו' אל מרים והנה מוארעת, הביאור עפ"י מה דאמרנו במשנה הגרמני בהרת עזה נראה בו כהה, לכן מרים שאמרנו פ"ק דסוטה, שהי' פניה מאירה כלהרים, אי"כ הבהרת עזה כשגב, בבינוי הי' נראה בבשרה כסיד ההיכל, לכן אמר, שהיה עזה כשגב, אבל בהבטה על מרים לא היה כשגב רק נמוך מזה, ודוק:

ע"ז נא תשת עלינו חטאת אשר מאלנו ואשר חטאנו, יתכן שרמז לו, כי גם משה נכשל בזה, שאמר לא יאמינו ביי, ועבור זה נלטרעה ידו, כמו שדרשו ז"ל, לכן אמר ואשר חטאנו, לכלול בזה גם אותו:

הסגר שבעת ימים מחוץ למחנה כו', הענין, דהיו טמאים מדרך ארץ והיו לועקים מים (רש"י), ובכ"ז קראן השם פתח אלהים, אף דטבירי דבעיק משתלח חוץ למחנה שכניה, ובע"ק משתלח חוץ לשני מחנות, בכ"ז התיין הש"י לא עפ"י הוראת שעה, רק כי כ"ז שהוגללו הפרכה מותרין זבין ומורעין לבנם, יעוין מנחות ז"ה בשם ר' אליעזר, והנה בירושלמי שבת כלל גדול ה"ב מה צנין היה במשכן כו' ולא לשעה היה אמר ריב"ק מכיון שהיו חונים ומוסעים עפ"י הדיבור, כמו שהוא לעולם, ואי"כ כאן דכבר הריעו ונסעו המחנות החונים קדמה (כמבואר ברש"י) בשם מכילתא יעוש', והגיע הזמן ליסע, כמו דפרקו את אלהים, ובטלה קדושת המחנות, ובה"ב אמר בפ"ק דמנחות דף ח' נפרקה כו' נפרסה לחמה כו' אלא כיון שהגיע זמנה לפרק, כמו דנפרקה דמי, שבעל הקביעות, דכל עיקר הקביעות הוא משום שעפ"י ד' יחנו [וכן מבואר בערוזין ג'] וכיון דכבר עפ"י הדבור הגיע זמן לפרק בטלה קדושת המחנות, אבל כיון שהשם לזה לחנות, שוב כמאן דקביע דמי, ושוב הדרה קביעות המחנה, וחסגר מחוץ למחנה, ודוק היטב:

שלח

בר נשיא בהם, פירוש, כי הנשיאים היו עפ"י ד' ואמר שיבחר משה מה ישראל בעלמם בחרו אותם, אילו לא דבר ד', ובזה יוגדל הגסיון, אם גידו כי טובה, כי הם בודאי לא יסקרו, ואולי מטעם זה לא שלחו משבט לוי, אך בל"ה לא היה לו חלק בא"י, ופשוט:

למטה

ותדבר מרים ואהרן במשה כו', המשך הפרשיות יתכן משום דפליגי ר' יהודה ורבנן בריש סנהדרין אם סנהדרין גדולה בשבעים או שבעים ואחד, ופליגי אם משה היה בכלל הסנהדרין או לא, ומפיק ר' יהודה קראי מפשטן, יעוש', דמשי על כולה קראי, ויתכן משום, דבמלות סנהדרין אמר בספרי גבן זקן ממרא דכתיב וזאת אל הכהנים הלויים, הכהן או השופט כו', דהיו כהנים לויים ביי, וכן פסק רמב"ם בסנהדרין גדולה דכלשכת הגזית, דכתיב בה וקמת ועלית, וכן עשה יהושפט דבה"י ב' קפ"טל י"ט יעוש', אי"כ בסנהדרין של משה מי היה הכהן אם אהרן ובניו, הלא משה היה להם ראשון בשני וקרובים פסולים, וע"כ דפנחס היה, ושלישי בראשון כשרי, והיה משה עמו שלישי בראשון, וקיי"ל דכשרי, אבל התומים סימן ל"ג ס"ק ג' מבאר דברי ירושלמי משה מהו שיעיד לאשת פנחס, דאמו של פנחס היה מבנות פוטיאל, יהרו, והיתה אחות לפורה אשתו, ואי"כ היה לפנחס ראשון בשני בחד בעל והיו פסולים לדין מלך קורבה, אמנם כיון דנאמר לו ואתה פה עמד עמדי הוי, כאילו נתגרשה ונתרחקה מאתו, ומותר להעיד לקרובותיה, אמנם ר' יהודה סבר, דאם היו לו בנים ממנה מתחשבי, כאילו הן קרובין עכשיו, וכמו דאמרנו שם, דמר עוקבא פסול לבני חמיו, אף שמחה אשתו, ואי"כ עדיין פסול להעיד לפנחס, לכן אמר, ר' יהודה, דאינו בכלל השבעים, ודוק, ולפום ההלכה, דמשה היה בכלל הסנהדרין, אי"כ איך יתכן כיון דפנחס היה עמהם, ול"ל דפירש מאשתו והיא בגרושה, והתבוננו לזה אהרן ומרים, איך יושב משה בסנהדרין עם פנחס וחקרו ודרשו שפירש מאשתו, ולכן ותדבר מרים ואהרן, ודוק היטב:

מבר האדם אשר על וכו', ולא ממלאכי השרת, ספרי, כן איתא באבות דר"י, שהיו המלאכים אומרים קרא אחי, וענותנותן הן יותר מב"א, שנאמר וקרא זא"ז:

צאי שלשחכם כו', לרמוז להן, שאין ראויין לגלוי שכניה רק באמלעות משה, וכן לרמוז למשה שיהא מוכן תיכף לתפילה, ולזה אמר אלי, שזה מדת הרחמים רפא נא, עתה, לה, כי בראשך שאתפלל תיכף, וכן תרחם תיכף:

בספרי, בכל ביתי נאמן הוא חוץ ממלאכי השרת, ר"א אף ממלאכי השרת, נראה דרבנן סברי ומי אלו מלאכי השרת, אי"כ קוביה קאמר ליה לא תוכל לראות את פני, כי לא יראני האדם ומי אי"כ מלאכי השרת גדולים ממנו, אבל ר' יוסי סבר